

Man gik herefter til:

Anden behandling af forslag til lov om omkostningsdæmpende ydelse.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 87) findes i tidenden sp. 1925, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 69).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslagene og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Per Hækkerup (S):

Jeg vil gerne sige først om ændringsforslagene til lovforslag nr. 87 om omkostningsdæmpende ydelse, at vi kan stemme for de 4 af ændringsforslagene men, må afvise det femte ændringsforslag, ændringsforslag nr. 3.

De 4 ændringsforslag er overvejende af teknisk karakter og tjener til klargørelse af lovforslagets paragraffer og til bedre forståelse af hensigten med det.

Både det forslag om omkostningsdæmpende ydelse, som er på dagsordenen, og det næste forslag om udbyttebegrænsning samt de andre forslag, som vil komme til behandling senere på den ene eller den anden måde — forslaget om bunden opsparing og i forbindelse med finansloven forslagene om besparelser — indgår jo i en samlet helhed som udtryk for den økonomiske politik, regeringen og de 3 partier, der har sluttet forlig med regeringen om udformningen af den økonomiske politik, er blevet enige om. Når man skal vurdere det forslag, vi har til behandling her, er det altså nødvendigt at vurdere det som et led i en sådan helhed. De betragtninger, jeg skal gøre, bygger derfor på, at de øvrige dele af forliget bliver ført ud i livet, vedtaget i folketinget og ført ud i livet i overensstemmelse med forligets indhold.

Vi er sikkert alle sammen klar over, at vi står over for meget vanskelige økonomiske problemer i den nærmeste tid, det behøver jeg ikke at gentage, det har vi drøftet ved

adskillige lejligheder her i tinget. Jeg skal kun understrege, at det pålægger, mener vi, regeringen og folketinget en absolut pligt til at søge at få gennemført foranstaltninger, som kan modvirke prisstigningerne, som kan dæmpe på betalingsbalanceunderskuddet og derigennem lette på vores økonomiske situation. Det, man da må spørge sig selv om, når man ser det komplekse, som forliget indeholder, er: hvad betyder forliget? Hvilken virkning vil det have?

Jeg vil først understrege, at det betyder, at de forslag, som vi tidligere har fået forelagt her i tinget og også har debatteret her i tinget, forslag der byggede på indgreb over for eksisterende overenskomster, de forslag er taget af bordet. Det vil sige, at det, man kunne frygte, hvis folketinget havde vedtaget forslag, som betød indgreb i indgåede og etablerede overenskomster, det nu ikke skulle indtræde. Det, man kunne frygte, var, at sådanne indgreb ville fremkalde betragtelig uro på arbejdsmarkedet og også ville virke forstyrrende ind på fremtidige indgåelser af overenskomster. Det er altså det første, der er opnået ved det forlig, der er indgået, at vi skulle have bevaret forudsætningerne for at have de 2-årige overenskomster og for at have den relative ro på det danske arbejdsmarked, som karakteriserer det i forhold til de fleste andre landes arbejdsmarked. Jeg tror ikke, man skal undervurdere betydningen heraf.

Dernæst kan man spørge: hvad bliver så den omkostningsdæmpende virkning af det forslag, vi her har til behandling? Efter de oplysninger, vi har fået, vil en dyrtidsportion betyde en lønstigning på ca. 2 pct. og en samlet omkostningsstigning på ca. 1 pct. Da den omkostningsdæmpende ydelse totalt svarer til tre dyrtidsportioner, vil det altså sige, at den skulle have en dæmpende virkning på omkostningsniveauet på ca. 3 pct. Det er efter min opfattelse et ganske betragteligt resultat.

Nu ved jeg godt, der er nogle, der vil sige, at vi kan ikke være sikre på, at den omkostningsdæmpende ydelse får fuld effekt. Det kan tænkes, at der på den ene eller den anden måde kan ske ændringer i virkningen, sådan at den ikke slår fuldt igennem. Men det vil fremgå af det lovforslag, vi skal behandle lidt senere, at man i hvert fald ved udformningen af prisloven har sikret sig, at

[Per Hækkerup.]

denne omkostningsdæmpende virkning i henhold til loven skulle slå fuldt igennem. Man har også anført, at omkostningsdæmpningen ville kunne blive modvirket af, at der blev sat en lønglidning i gang. Det forekommer mig mindre sandsynligt, at der skulle være tale om en ekstraordinær lønglidning, fordi man gennemfører en omkostningsdæmpende ydelse. Og jeg kan ikke rigtig forstå de partier og organisationer i øvrigt, som slår på dette. Jeg ville have fundet det rigtigere, om vi alle sammen havde kunnet være enige om at sige, at der i hvert fald ikke med baggrund i denne lovgivning er anledning til at stimulere en lønglidningstendens.

Vi tror altså, at den omkostningsdæmpende virkning vil blive ganske betragtelig. Det har betydning på forskellige måder.

Man har også spurgt: hvad betyder et kompleks som det, vi her behandler, for forbrugsvirkningen? Det er jo især den anden side af komplekset, den bundne opsparing og de besparelser, som man er enige om, der kommer til at påvirke forbrugsudviklingen. Her synes oplysningerne at tyde på, at det samlede beløb for besparelser, ca. 1.550 mill. kr. — eller mindst 1.550 mill. kr. — og en bunden opsparing på godt 1,1 mia. kr. vil svare til ca. 2 pct. af det samlede forbrug.

Hvis man regner med, at omkostningsvirkningen slår igennem, vil det betyde, at prisniveauet bliver ca. 1,5 pct. lavere, end det ville være blevet, hvis der ikke var foretaget nogen indgreb. Da de lavere priser betyder en stimulans til større forbrug, så vil den samlede forbrugsvirkning formentlig være den, at forbruget kommer til at ligge ca. 1/2 pct. lavere end uden indgreb.

Man må naturligvis med særlig interesse spørge: hvilken virkning vil dette kompleks få på betalingsbalancen? Det er givet, at det vil have nogen betydning for betalingsbalancen, idet en omkostningsdæmpende virkning jo også slår igennem over for eksportvarerne. Men at forsøge at give et kvantitativt udtryk for det vil ikke være muligt, fordi det forudsætter, at man har et sikrere skøn, et mere præcist skøn over, hvorledes den internationale konjunkturudvikling vil arte sig. At det vil få virkning, kan der imidlertid ikke herske nogen tvivl om.

Jeg vil også gerne understrege, at vi med

denne kombination af forslag undgår socialt uønskede besparelser. Alternativet, sådan som det er stillet op fra forskellig side, til denne politik, indebærer meget væsentlige forøgelser af besparelserne, som ikke kan undgå at komme til at virke socialt uheldigt. Det har vi undgået, og det anser jeg også for at være en ganske væsentlig fordel ved forslaget.

Når man altså ser på de samlede virkninger, på priser, på omkostninger, på forbrug, på eksport, og samtidig ser på, at det er lykkedes at opretholde en fornuftig social balance, så er der for mig ingen tvivl om, at det er en rigtig politik, vi her er i gang med at gennemføre. Jeg siger ikke, at det er en nem politik, jeg siger ikke, at det er en behagelig politik, men det er en nødvendig politik under de givne forudsætninger — også de givne politiske forudsætninger — den bedst mulige politik, vi har fundet frem til.

Glistrup (FP):

Hvis vi helt ser væk fra, hvad man kan komme med af værdiladede udtryk fra den ene eller anden side, så går det lovforslag, vi her behandler, jo ud på én eneste ting, nemlig at ca. 2 mia. kr. skal spredes ud til landets arbejdsgivere. Så bliver problemet: hvad bliver disse 2 mia. kr. anvendt til? Det er givet, at nogle af pengene bliver anvendt til nertzpelse til arbejdsgivernes koner. Andre af pengene bliver anvendt til højere lønninger, idet lønmodtagere, der ser, at der er 1.728 kr. pr. næse, som arbejdsgiveren nu pludselig får mere, kommer rendende og siger: „Så skal vi da have forhøjede lønninger.“ Der kommer altså et øget tryk. Kort sagt: der er vist ingen tvivl om, at disse 2 mia. kr., der nu skal pøses ud af skatteydernes midler til arbejdsgiverne på den ene eller på den anden måde, vil være som at kaste nogle mægtige samlinger benzindunke på inflationens bål. Prisstigningerne vil vælte frem i kølvandet på dette lovforslag. Det er det, som må blive virkningen af det.

Jeg har godt set, at man med, hvad jeg vil tillade mig at kalde „ordmagi“, i lovforslagets overskrift har tilladt sig at betegne det som en omkostningsdæmpende ydelse, men der er dog vist ingen, der for alvor kan tro andet, end at dette er et tilskud til, at priser og lønninger og omkostninger vil stige

[Glistrup.]

væsentlig kraftigere, end det ellers ville være sket.

Hr. Per Hækkerup anførte, at vi skulle have fået oplysninger om noget modsat. Det har vi ikke, hr. Per Hækkerup. Vi har fået noget, der ligger på nøjagtig samme niveau som titlen: lov om omkostningsdæmpende ydelse. Vi har fået at vide uden nogen som helst logisk sammenhæng, at hvis man nu bare giver de søde, rare arbejdsgivere ude i landet disse 2 mia kr., så vil de nok sætte omkostningerne ned. Men det kan nu engang ikke nytte noget at tro, at noget sådant kan tænkes at blive følgen af det lovforslag, vi behandler her.

Det er ikke bare en erkendelse, som vistnok deles af halvdelen af medlemmerne i dette ting, men det er også en erkendelse, som de, der har erfaringer på dette område, ganske klart har givet til kende. Der er til udvalget kommet henvendelser fra fire store organisationer fra det praktiske liv, og alle fire afgiver samstemmende erklæringer. Det må være aldeles selvindlysende, at her smider vi 2 mia kr. skatteydermidler ud på noget, som ikke kan være omkostningsdæmpende, som ikke kan være prisdæmpende, som er aldeles perspektivløst, hvad enten man ser det i kort perspektiv eller man ser det i langt perspektiv.

Men, siger hr. Per Hækkerup så, disse 2 mia kr. skal ses i en helhed, og vi må da erkende — vi, der ikke har fornøjelsen af at være med i den forligshelhed, det skal ses i — at det er ikke noget, der står alene. Der er yderligere momenter. Vi fik at vide den 8., 9. februar, at der skulle være en bunden opsparing på godt og vel 1 mia kr., 1.050 mill. kr., oven i dette. Det er altså penge, som skatteyderne skal slippe ud over de 2 mia kr., for pengene går ikke i statskassen, pengene går i pengeinstitutterne.

Så skete der det, at ved hr. Jens Møllers flid blev de 1.050 mill. kr., som befolkningen skulle slippe, forvandlet til 1.120 mill. kr. Gud ske lov da, at der kun blev forhandlet 3-4 dage, for med den fart, hvormed hr. Jens Møller formåede at øge det, som skatteyderne skulle slippe som følge af denne tvangsopsparing, så ville det med længere tids forhandlinger jo være blevet endnu flere penge. Det er altså 1.120 mill. kr., som skal slippes oven i de 2 mia kr.

Ud over disse godt 3 mia kr., vi derefter er kommet frem til, er det en del i helheden, at de af regeringen foreslåede besparelser i stedet for at blive forøget med 1 mia kr. skal nedskæres med 1 mia kr. Det vil sige, at der yderligere er 2 mia kr. ud over de godt og vel 3 mia kr., altså et sted mellem 5 og 6 mia kr., som det er lykkedes denne regering at solde væk, som vi ikke kan bruge til indkomstskattelettelse.

Jeg må nok sige, at når dette er konsekvensen, så har man ganske og aldeles ret, når man fra forligsparternes side har brugt de meget store ord og fået fastslået for hele den danske befolkning, at her er virkelig noget skelsættende i dansk politik med det her indgåede forlig. Det må virke overraskende for dem, der har så lang hukommelse, at de kan huske helt tilbage til, hvad der blev sagt i valgkampen, at man skal opleve et par måneder efter, at vi skal sættes 5-6 mia kr. tilbage i mulighederne for at gennemføre indkomstskattelettelse. Det lovforslag, vi her behandler, er krondiamanten i den samlede helhedsløsning. Det er virkelig noget, som må betegnes som aldeles epokegørende — sammenlignet med, hvordan man i hvert tilfælde fra mit partis side opfattede valgets tale.

Det må derfor være hensigtsmæssigt, at befolkningen får lejlighed til at tage stilling til denne helhed, og det kan befolkningen jo få rent teknisk på den måde, at det lovforslag, vi her omtaler, når det engang er blevet vedtaget af de fire forligspartier, som er så stolte over deres resultat, bliver sendt ud til en folkeafstemning, der jo reelt vil komme til at dreje sig om den helhed, hvori hr. Per Hækkerup har fremhævet at dette lovforslag indgår.

Det må være rimeligt i den politiske situation, der er opstået, som ganske adskiller sig fra, hvad befolkningen udtalte sig om ved folketingsvalget, at dette forslag får lejlighed til at blive bedømt af befolkningen, eller rettere at helheden bliver bedømt. Hvordan man så teknisk skal tilrettelægge en folkeafstemningsbegøring efter grundlovens § 42, om den skal omfatte også et eller to af de forslag, der kommer til behandling senere i dag, det er vi selvfølgelig rede til at drøfte. Men det må være ganske givet, at det kan ikke være korrekt og anstændigt over for det danske folk at skyde deres ind-

[Glistrup.]

komstskattelettelseskrav 5-6 mia kr. eller mere ud i fremtiden ved noget, der i den grad går på tværs af, hvad der er aftalt og hvad der er fastsat under valgkampen.

Derfor må man håbe, at der bliver bred tilslutning både blandt de 4 forligspartier og blandt de andre partier i salen til, at det bliver prøvet ved en folkeafstemning, om disse natlige forligsaftaler her på Christiansborg virkelig kan holde til at komme ud i lyset hos befolkningen. Det er det, der må være målet med forhandlingen her, at vi får denne efterprøvelse.

Ud over disse hovedprincipper skal vi jo her ved anden behandling tage stilling til nogle ændringsforslag. Med hensyn til disse ændringsforslag er vi enige med hr. Per Hækkerup vedrørende det første og andet ændringsforslag, vi anbefaler med andre ord at stemme ja til dem. De tager nogle ganske små brodder ud af loven og gør den altså lidt mindre skadelig, end den ellers ville være.

Med hensyn til ændringsforslagene nr. 3 og 4 er det klart, at man må vælge enten det ene eller det andet. Det er simpelt hen forslag, som teknisk går ud på, at man for at undgå administrativt besvær skal kunne slutte sager, der ikke er noget betragteligt provenu forbundet med. Fra fremskridtspartiets side har vi altså noget mere tillid til den mand, der er arbejdsminister i 1977, end man har fra den anden side; vi vil give ham noget videregående beføjelser. Nu ved vi jo ikke med sikkerhed, hvilket parti han repræsenterer til sin tid, men de, der har fortrøstning til arbejdsministeren i 1977, bør stemme for ændringsforslag nr. 3 og ikke for ændringsforslag nr. 4.

Hvad endelig angår ændringsforslag nr. 5 er det vor opfattelse, at det er urimeligt i en særlov som denne at indføre særlige regler, som gør det lettere for en statslig debitor eller en halvofficiel debitor som ATP at få det bedre end andre debitorer, der ikke har det samme kontormaskineri. Vi finder, det er urimeligt på den måde, som forslagsstillerne gør i ændringsforslag nr. 5, at fravige gældsloven til fordel for ATP sammenlignet med så mange andre debitorer her i landet, og derfor anbefaler vi, at man stemmer imod ændringsforslag nr. 5.

Christoffersen (V):

Regeringens mål ved forelæggelsen af kriseforslagene i begyndelsen af januar var ganske klart at samle et arbejdsdygtigt flertal omkring løsningen af de økonomiske problemer, og jeg tror, man nu må konstatere, at denne opgave er løst. Der kan naturligvis være uenighed om, hvor fuldendt løsningen er. Der kan være uenighed om, hvorvidt alle de valgte midler er de mest hensigtsmæssige. Men jeg tror, alle må erkende, at det nu er lykkedes at skabe et arbejdsdygtigt flertal her i denne sal, et arbejdsdygtigt flertal, der også går hen over midten.

Det skyldes naturligvis først og fremmest, at socialdemokratiet nu har vedkendt sig et medansvar for den økonomiske politik, og at to af folketingets nye partier positivt og ansvarsbevidst har deltaget i arbejdet med udformningen af en økonomisk politik. Det tror jeg, når vi ser væk fra det mere saglige indhold, vel nok er den mest betydningsfulde side af den sag, vi behandler i dag. Jeg tror, det vil have en vældig betydning for det fremtidige arbejde her i folketinget, at det nu på denne måde er demonstreret, at selv om vi er ti forskellige partier — måske endda elleve forskellige — så er det altså alligevel muligt at samle et flertal, også omkring de vigtige ting.

Man kan jo stille sig selv spørgsmålet: hvad havde været konsekvensen, hvis det ikke havde været muligt dels at få socialdemokratiet til at vedkende sig det ansvar, som det største parti ganske naturligt måtte føle, og hvad havde været konsekvensen, hvis ingen af de nye partier positivt og ansvarsbevidst var gået ind i udformningen af en økonomisk politik, der kunne samle et flertal? Ja, man behøver ikke at være særlig fantasifuld for i hvert fald at konstatere, at så var der sket det, at vi ikke kunne arbejde, og at de problemer, som bliver større og større dag for dag, da til sidst havde fået et omfang, så vi måske havde mistet kontrollen med dem.

Den omstændighed, at det er lykkedes at samle et flertal, understreges også af det forhold, at der jo ikke i denne sal er noget samlet alternativ til forliget. Det skal jeg ikke kommentere meget, men jeg vil blot konstatere det. Det er jo ikke sådan, at man

[Christophersen.]

over for det, man her er nået frem til, har en anden tankegang eller en anden kombination af forslag, bag ved hvilke der står et meget stort antal partier. Vi har partier på den ene side af forligspartierne, som har nogle ganske bestemte opfattelser af, hvad man skulle gøre, og som beklager den midtsøgende linje, som socialdemokratiet har valgt. Man har også partier på den anden side af forligspartierne, som beklager den midtsøgende linje, som regeringen og venstre har valgt. Det er altså situationen. Her var de muligheder, der var, for at finde frem til noget, som politisk kunne bære.

Jeg skal herefter vende mig til forslaget om den omkostningsdæmpende ydelse og de forslag, som naturligt knytter sig til, og som er omfattet af forliget mellem de fire partier. Regeringens oprindelige forslag bestod jo af to hovedelementer. Det bestod for det første af forslaget om at gennemføre et skattefrit dyrtidstilskud, mod at man samtidig annullerede de tre dyrtidsportioner, der skulle komme til udbetaling her omkring 1. marts. Dernæst bestod regeringens forslag i, at der skulle gennemføres yderligere besparelser på finansloven, besparelser, som med den særlige udformning, dyrtidsforslaget havde fået, kunne nå op på 2,9 mia kr., idet der, sådan som dyrtidsforslaget var udformet, var mulighed for at inddrage 500 mill. kr. fra amter og kommuner. Der var naturligvis en klar sammenhæng mellem disse to forslag. De tog sigte på for det første at få dæmpet omkostningsudviklingen og for det andet at få finansieret denne dæmpning og samtidig at få foretaget den nødvendige begrænsning af den samlede efterspørgsel, som er betingelsen for, at vi kan løse vores valutamæssige problemer.

Det blev allerede ved førstebehandlingen klart, at dette forslags vigtige ene halvdel, nemlig dyrtidsforslaget, ikke kunne samle et flertal i den form, det havde fået. Der var modstand mod det fra en række partiers side, og allerede under førstebehandlingen blev der her i salen, f. eks. fra hr. Hilmar Baunsgaards side, stillet forslag om, at man valgte en anden løsning, nemlig sådan at man gik over til at yde et direkte beløb til de enkelte virksomheder, så at virksomhederne fik mulighed for ikke at skulle ind-

regne den fulde værdi af de 3 dyrtidsportioner i deres priser.

Dette forslag blev så fulgt op under udvalgsarbejdet: der kom også forslag efter lignende principper fra kristeligt folkeparti, fra centrum-demokraterne, og det var klart, at hvis der lå nogle forligsmuligheder, ja, så måtte de søges i en sådan udformning af dyrtidsordningen. Det var det forslag, regeringen derfor valgte at fremsætte i sidste uge, og det er det forslag, som nu har vist sig at være realistisk.

Hvad er så virkningerne af forslaget? Ja, hr. Per Hækkerup har allerede belyst nogle af de økonomiske virkninger, hr. Glistrup har prøvet at påvise nogle af de andre. Jeg vil sige, at jeg tror nok, det sidste indlæg i den grad var præget af talmagi, at jeg her skal afstå fra at sige særlig meget om det, men den tankegang, at regeringens forslag samlet skulle betyde, at man pumper 6 mia kr. ud, må jeg altså på det bestemteste afvise. Der ligger i regeringens forslag og i det forslag, der er samlet flertal om, en ganske klar afbalancering af de efterspørgselsfremmende og efterspørgselsbegrænsende virkninger. Det sidste ligger naturligvis i den tvungne opsparring og i de besparelser på knap 1,6 mia kr., de 4 partier er blevet enige om.

Men virkningerne af forslaget er altså i første omgang, at omkostningerne næsten ikke påvirkes af de 3 dyrtidsportioner, der udbetales, og dér skal man erindre sig — det er også en bemærkning til hr. Glistrup — at i den prislov, som vi senere i dag skal behandle, har man netop søgt at tage højde for den situation, at den omkostningsdæmpende ydelse kunne bruges til nogle andre formål end dem, der var tanken.

Netop i prislovens udformning har man sikret sig, at virksomhederne ikke kan indregne dyrtidsportionerne i deres priser, men at de skal modregne den omkostningsdæmpende ydelse, så jeg har noget vanskeligt ved at se, at der kan finansieres særlig mange nertzpelse, eller hvad man nu ellers kunne forestille sig at modtagerne godt ville have, via denne omkostningsdæmpende ydelse. Alle de beregninger og de vurderinger, vi har fået fra regeringen og fra regeringens økonomiske sekretariat, viser jo også, at man dér skønner, at det er fuldt forsvar-

[Christophersen.]

ligt at regne med en begrænsning af omkostningsstigningerne i det omfang, som også hr. Per Hækkerup var inde på, på 3-4 pct.

Men det er klart, at forslaget, vi diskuterer i dag, naturligvis også har en sammenhæng med de øvrige forslag, som de 4 partier er blevet enige om, først og fremmest fordi forslaget om en omkostningsdæmpende ydelse i sig selv indeholder visse efterspørgselsfremmende virkninger. Det er klart, at hvis det er sådan, at virksomhederne ikke forhøjer deres priser, fordi de kan modregne denne ydelse, men folk til gengæld får udbetalt de fulde 3 dyrtidsportioner, ja, så kommer der en stærkere stimulans af efterspørgslen, end hvis priserne var steget. Derfor er der behov for ved siden af forslaget her at gennemføre en finanspolitisk stramning, og dér er første led de besparelsesforslag, de 4 partier er blevet enige om.

Vel, venstre havde gerne set, at det var blevet mere. Når man ser på forslagets nuværende udformning, stod der tilbage af regeringens spareplan 2,4 mia kr. Dér ville vi gerne være nået op, men det er jo sådan, når man indgår et forlig mellem 4 partier, der har vidt forskellig opfattelse af, hvor meget man kan spare, ja, så må man acceptere, hvad man kan nå frem til, hvis det i øvrigt er rimeligt og velbegrundet, og det synes vi en spareramme på 1,6 mia kr. er.

Konsekvensen er selvfølgelig, at man derudover så må foretage en binding af efterspørgselsmidler, og dér har vi valgt at foreslå en bunden opsparing. Jeg skal ikke ved denne lejlighed knytte mange kommentarer til det, det bliver der nok senere lejlighed til.

Jeg skal blot til sidst understrege en enkelt ting. Sådan som det også fremgår af betænkningen, er det, som vi i dag behandler, og de forslag, der er knyttet hertil, kun den første del af den samlede sanering af dansk økonomi, der er behov for. Jeg vil godt understrege det, som de 4 partier i betænkningen er enige om, at nu bør vi snarest muligt og allerede i indeværende folketingssamling tage fat på arbejdet med en dybtgående udgiftsreform, der kan bane vejen også for en skatteomlægning og for en mærkbar sænkning af indkomstskattetrykket hurtigst muligt.

Dahlgård (RV):

Ved første behandling gav jeg på mit partis vegne tilsagn om velvilighed ved den tekniske behandling af lovforslaget om omkostningsdæmpende ydelse. Jeg tilføjede, at mit parti var kritisk over for lovforslagets forudsætninger, altså den økonomiske politik, som forslaget er et led i. Endvidere gav jeg udtryk for, at det radikale venstre ved forhandlingerne i udvalget, og hvis det måtte vise sig muligt og praktisk også ved forhandlinger uden for udvalget, ville prøve at opnå bedre overensstemmelse mellem den økonomiske politik, der nu lægges op til, og det radikale venstres synspunkter. I denne forbindelse pegede jeg særlig på, at vi ønskede forslaget om en bunden opsparing forladt og erstattet af videregående besparelser i statens udgifter.

Denne linje har vi så fulgt op i de dage, der er gået siden første behandling, men vi har ikke opnået, at vore synspunkter i synderlig grad er kommet til at præge det samlede resultat, som nu foreligger i form af et mere omfattende forlig mellem socialdemokratiet og venstre tiltrådt af kristeligt folkeparti og centrum-demokraterne.

Dette forlig indeholder ting, som vi kan være enige i; det indeholder også ting, som vi er uenige i, men som vi kunne have tiltrådt, hvis det skete som led i et samarbejdsresultat, der også bar præg af vore synspunkter. Dette er imidlertid ikke tilfældet, og særlig er som nævnt den bundne opsparing opretholdt, og de offentlige besparelser er blevet for små.

Derfor kan vi ikke medvirke til den politik, der er tale om, og vi kan heller ikke medvirke ved gennemførelsen af det lovforslag, som i dag er til anden behandling.

Om ændringsforslagene til lovforslaget om omkostningsdæmpende ydelse skal jeg blot sige, at disse ændringsforslag har vi ikke noget imod, og vi har også i udvalget og i udvalgsbetænkningen tiltrådt dem.

Det forekommer mig, at arbejdsministeren i skyndingen er kommet til at gøre handelsministeriet til ressortministerium for realkreditinstitutterne. Jeg henviser til ændringsforslaget til § 2. Det er vist en svips, men en af dem, som ikke skal tillægges større betydning.

Lovforslaget om udbyttebegrænsning

[Dahlgaard.]

tager mit parti på uden større følelsesmæssigt engagement. Vi kan tiltræde såvel ændringsforslagene som lovforslaget i dets helhed, og det betyder, at jeg måske kan slippe for at skulle taget ordet under næste punkt på dagsordenen, når dette kommer til behandling.

Jeg vender mig herefter til de økonomiske problemer, som det i øvrigt drejer sig om.

Formålet med hele aktionen er som bekendt at dæmpe udviklingen i virksomhedernes omkostninger, som truer med at tage nogle gevaldige spring først nu til marts og siden hen til efteråret, til september igen, når der udløses dyrtidsportioner til den tid.

Dette formål kan mit parti tilslutte sig, og vi har givet udtryk for det under de forhandlinger, der hidtil har fundet sted. Men vi mener, at kombinationen af forholdsregler, som forligspartierne møder op med, mangler konsekvens. Vi tror ikke på, at man i praksis opnår en omkostningsdæmpning, der står i rimeligt forhold til de 1,9 mia kr., der ofres på formålet. Og det er jo grumme mange penge, så mange penge, at det er yderst sjældent, at medlemmerne af dette høje ting kommer ud for at skulle tage stilling til så store udgifter på én gang.

Vi er bange for, at den bundne opsparring kan forstærke den lønglidning, som kilde-skattesystemet i forvejen giver anledning til, og som ved mange lejligheder vistnok alle partier her i landet har udtrykt bekymring for.

Derved modvirker den bundne opsparring det, der er formålet med lovforslaget om en omkostningsdæmpende ydelse. Erhvervsorganisationerne har givet udtryk for frygt for, at den omkostningsdæmpende ydelse skal udløse et omkostningspres, hvilket i sig selv lyder som en selvmodsigelse — og det er det jo altså også. Det er udtryk for, at man er bange for, at forslaget ikke i omkostningsmæssig henseende skal få den virkning, som tilstræbes.

Hertil kommer, at de ændringer, der skal ske i prislovgivningen, ikke går i retning af effektivt at dæmme op mod lønglidning.

Da vi i perioden oktober 1970-marts 1971 havde en tilsvarende ordning i beskedent omfang, virkede den i det for arbejdsmarkedet sæsons svage vinterhalvår, og der var indført prisstop netop for den samme

periode. Nu gives der 6 gange så store omkostningstilskud til virksomhederne på et tidspunkt, hvor det sæsonmæssige pres på arbejdsmarkedet sætter ind. Endvidere ophæves prisstopet netop på samme dato, og den almindelige prislovgivning ændres.

Denne revision af den almindelige prislovgivning, som vi kan tilslutte os, ophæver — det kan ikke nægtes — de tidligere gældende kalkulationsregler, der generelt forbød indregning i priserne af ikke-overenskomstmæssige lønstigninger, og dermed er yderligere et spinkelt værn mod lønglidningen fjernet.

Af de grunde, jeg her har nævnt, frygter vi som sagt, at den omkostningsdæmpende ydelse, som samfundet investerer næsten 2 mia kr. i, ikke i tilstrækkelig grad vil få de virkninger, der tilsigtes, hvormed ikke være sagt, at vi tror, den slet ikke vil få nogen virkning.

Jeg vil gerne tilføje, at erhvervene i deres henvendelse til regering og folketing antyder, at den omkostningsdæmpende ydelse kan kompromittere mulighederne for et fornuftigt resultat af overvejelserne i den siddende dyrtidskommission. Det er nærliggende at antage, at når folketinget nu kommer og dækker pristalsreguleringens skadevirkninger ved milliardtilskud fra statskassen, så er det ikke netop et middel til at tilskynde parterne på arbejdsmarkedet og i hvert fald ikke på begge sider af forhandlingsbordet til at tilstræbe mere rimelige mekanismer for den løbende tilpasning af lønforholdene på arbejdsmarkedet.

Jeg benytter derfor lejligheden til at appellere til forligspartierne, altså først og fremmest til regeringspartiet og til socialdemokratiet, om at søge at påvirke parterne i dyrtidskommissionen til at søge sammen om samfundsmæssigt forsvarlige forslag og aftaler.

Jeg har nævnt, at den bundne opsparring kan befordre lønglidning og derved modvirke hovedformålet for den omkostningsdæmpende ydelse. Den bundne opsparring er imidlertid også uheldig fra et finanspolitisk synspunkt. Den vil komme til at virke på det forkerte tidspunkt, nemlig til efteråret, når opkrævningen begynder og der samtidig ventes beskæftigelsesproblemer på arbejdsmarkedet. Den burde naturligvis, hvis man nu overhovedet ville ind i en sådan bunden

[Dahlgaard.]

opsparing, virke nu her i forårsmånederne, hvor det modsatte problem foreligger: faren for en vis overophedning af situationen, en fare, som altså bliver større ved, at den omkostningsdæmpende ydelse nu begynder at blive udbetalt.

Det radikale venstre har derfor prøvet at opnå tilslutning til besparelser på de offentlige udgifter, der kunne træde i stedet for den uheldige og forkert virkende bundne opsparing.

Formanden:

Taletiden er udløbet.

Dahlgaard (RV):

Ja, jeg må beklage, at tiden er udløbet. Jeg har fået en forkert besked om, hvordan taletiden her var.

Jeg skal så til slut nøjes med at gøre en kommentar om den politiske side af sagen. Socialdemokratiet har sammen med os andre opnået, at der ikke gribes ind i overenskomstforholdene på arbejdsmarkedet. . . .

Formanden:

Der er 20 minutters taletid. Undskyld, det er mig, der har givet forkert besked.

Dahlgaard (RV):

Jeg takker for, at jeg som måske den eneste i folketingets historie har fået ret over for folketingets formand.

Det radikale venstre har derfor prøvet at opnå tilslutning til besparelser på de offentlige udgifter, som kunne træde i stedet for den uheldige og forkert virkende bundne opsparing. Vort forslag, der er optrykt som bilag til udvalgsbetænkningen, går bl.a. ud på at spare 120 mill. kr. ved kun at yde halv dyrtidsregulering til børnetilskuddene.

Forholdet er som bekendt det, at mens dyrtidsportioner for hele den øvrige del af befolkningen reduceres med skattetræk, sker der ikke en tilsvarende beskatning af børnetilskuddene. Dyrtidsreguleringen af børnetilskuddene betyder derfor ikke blot,

at børnetilskuddene bevarer deres værdi i forhold til andre indkomster, men at dyrtiden på dette område og på dette område alene fører til en ikke tilstregtet standardstigning. Vort forslag ville føre til, at modtagere af børnetilskud behandles nøjagtigt, som hele den øvrige del af befolkningen bliver behandlet i inflationstider. Det forekommer mig og mit parti helt urimeligt, at det har været umuligt at opnå de to forligspartiets tilslutning til dette forslag.

Vort spareforslag omfatter endvidere besparelser på 60 mill. kr. til almennyttigt byggeri og til kollegielån. Her er forholdet det, at tidligere budgetminister Knud Heinesen i sin tid opførte en udgift på 125 mill. kr. til driftslån til almennyttige boligselskaber. Forligspartierne er blevet enige om, at dette beløb skal nedskæres til 100 mill. kr. Jeg bemærker, at det er noget i retning af en sensation, at venstre regeringen har tilsluttet sig dette driftslån, som man brugte en stor del af valgkampen til at argumentere imod.

Der er åbenbart en helt ny indstilling til boligpolitikken undervejs inden for venstre, efter at den tidligere boligpolitiske ordfører har fået andre ting at beskæftige sig med. Jeg tror imidlertid, at hvis regeringen havde haft lidt mere indsigt i de forhold, det her drejer sig om, så var man nået et skridt videre i henseende til at nå frem til det helt rigtige beløb til driftslån, og vores spareforslag kan i den henseende være vejledende.

Så har vi et forslag om at spare 60 mill. kr. på statens bygge- og boligfond. Der er her tale om statslån til kommunerne til byggermodning. I en tid, hvor der arbejdes intenst med kommunalreform, byrdefordelingsreform, udlægning til kommunerne af offentlige opgaver, investeringslofter og lånelofter for kommunerne osv., er det simpelt hen forældet, at staten skal yde disse lån til kommunerne.

Vi foreslår en nedsættelse af mejeritilskuddet med 75 mill. kr. Det drejer sig om tilskuddet til nedbringelse af smørprisen. Der er ikke noget som helst socialt i dette

[Dahlgard.]

tilskud, vi kunne lige så godt begynde at give tilskud til margarinepriserne.

Vi foreslår, at den stærkt kritiserede fordeling af stipendier til skoleelever lægges ud til kommunerne, hvor man kender sine borgere og deres sociale forhold. Der er ingen i denne sal, der vil forsvare den administration, der i øjeblikket foregår på dette område, og vi regner med, at man med lethed, og det vil sige uden at gøre social skade, kunne spare 35 mill. kr.

Hertil kommer forslag om at foretage yderligere besparelser på trafikministeriets område med knap 80 mill. kr.

Tilsammen udgør vore spareforslag 475 mill. kr., som vi mener bør sættes i stedet for den bundne opsparing. Det forekommer det radikale venstre, at der er noget næsten sadistisk i forligspartiernes fastholden af den bundne opsparing i stedet for at acceptere de besparelser, jeg her har nævnt, som i enhver henseende er økonomisk rigtigt virkende og socialt i balance. Jeg er ikke i tvivl om, at forligspartierne er kommet aldeles ud af trit med befolkningens måde at tænke på i disse anliggender.

Hvis man prøver at gøre det politiske resultat op af de sidste ugers forhandlinger, tror jeg, man må komme til følgende resultat: socialdemokratiet har sammen med os andre opnået, at der ikke gribes ind i overenskomstforholdene på arbejdsmarkedet. I stedet tager man imidlertid pengene fra lønmodtagerne i form af bunden opsparing, og så er det jo noget af et spørgsmål, om man ikke er lige så vidt, som før man begyndte.

Endvidere har socialdemokratiet prøvet at få lagt opkrævningen af restskatter om, så den ikke virker så byrdefuld i det kommende vinterhalvår. Det har socialdemokratiet ikke opnået; man har tværtimod fået denne byrde forøget ved, at der nu også skal opkræves bunden opsparing i den pågældende periode. Til gengæld må det erkendes, at socialdemokratiet i enhver anden henseende står som det parti, der har indkasseret indrømmelserne fra sin forhandlingsmodpart.

Regeringen og regeringspartiet har vist sig i stand til at formidle en politik, der ikke har ret megen lighed med regeringens og venstres egen politik og slet ikke med den, som partiet lagde frem for vælgerne ved

valgkampen forud for den 4. december 1973. Det er ikke blot et smalt resultat, det er vel i virkeligheden et meget magert resultat.

Men i én henseende ligner de to forligspartier hinanden: regeringen og venstre har med den største selvfølgelighed af verden disponeret over kristeligt folkepartis mandater, og socialdemokratiet har med samme selvfølgelighed disponeret over centrumdemokraternes mandater. Det må vist bero på disse to partier selv, om det, der her er sket, skal udvikle sig til at blive en vane.

Formanden:

Jeg beklager, jeg også over for tidligere ordførere har praktiseret en taletid på 10 minutter. Den er som rigtigt bemærket 20 minutter, og der er jo ikke andet at gøre ved det end at give de talere, der har fået for lidt i første omgang, mere i anden omgang, om det er fornødent. Men i øvrigt er taletiden jo en ret og ikke en pligt.

Schlüter (KF):

Den 19. december i fjor holdt statsministeren sin tiltrædelseserklæring her i folketingsalen. Den var smuk, ja, den var næsten fornem. Den gjorde et stærkt indtryk på undertegnede, og så har den også nok gjort det på mange andre.

Statsministeren begrundede dannelsen af sin regering, og så sagde han følgende — det står i Folketingstidende 1973-74, 2. samling, sp. 90 — :

„Det betyder, at tingene ikke kan afgøres bag lukkede døre i et gruppeværelse eller ved et regeringsmøde. Afgørelsen vil ske i fuld åbenhed i denne sal. Intet medlem af folketinget vil være sat uden for indflydelse.“

Ja, det var statsministerens ord den 19. december, jeg her citerede. I dag tør jeg godt sige, at aldrig har gardinerne nok været så nedrullede som i de døgn, regeringen handlede med kun ét parti i statsministeriet. Sjældent har så mange af tingets medlemmer været så totalt afskåret fra medindflydelse som efter indgåelsen af SV-forliget.

Jeg mener, at statsministeren på kortere tid end nogen af hans forgængere har gjort sin tiltrædelseserklæring til skamme. Det er mindre end 8 uger siden, vi hørte tiltrædelseserklæringen, men i dag må jeg betragte den som historie. Hvis et snævert flertal her

[Schlüter.]

i salen om et par dage ved tredje behandling vedtager de lovforslag, som i dag er til anden behandling, mener jeg, at statsministerens tiltrædelseserklæring går over i forhistorien.

Jeg mener, vi i dag havde haft en langt mere effektiv økonomisk løsning, hvis regeringen havde levet op til statsministerens ord. Men den gjorde det ikke. Regeringen valgte med sine 22 mandater at slutte et forlig med socialdemokratiet, som andre derefter kunne få lov at slutte sig til. Men kan det undre, at 22 mandater kom til kort i forhandlinger over for 47? Det synes jeg i og for sig ikke, men det burde have været undgået. Det blev ikke prøvet, om der var et borgerligt liberalt modstykke til den politik, der nu føres igennem.

Så kan man naturligvis spørge: ja men burde socialdemokratiet da ikke med i et omfattende økonomisk forlig? Jo, hvis socialdemokratiet ville erkende valgresultatet fra december: at vi fik et foketing, som er det mindst socialistiske i en lang årrække. Socialdemokratiet kunne nok også have været med i noget fornuftigere, hvis regeringen ikke havde kapituleret på egen hånd, f.eks. over for socialdemokratiets krav om tvangsopsparingen, som jo for resten også mange udmærkede venstreblade energisk har advaret imod.

I stedet for, at de 22 mandater skulle forhandle med de 47, burde regeringen efter vor opfattelse have søgt en mere eller mindre bred borgerlig samling som det første. Så kunne man have forhandlet sig frem til en langt bedre og langt mindre socialdemokratisk løsning. Så havde vi ikke været i den situation, at regeringen nu må opgive halvdelen af en spareplan, hvis flertal der formentlig ville have været sikkerhed for her i salen, eller at de hårdt plagede skatteydere efter et udpræget antiskattestigningsvalg nu må se en bunden opsparing lagt oven i skattebyrden, eller at vi får en indkomstpolitisk løsning, der ikke er nogen løsning, fordi den hverken sikrer konkurrenceevne, produktion eller beskæftigelse.

Jeg er overbevist om, at en sådan fremgangsmåde ville have ført til et bedre forlig, et forlig, som havde givet os større sikkerhed for at løse året 1974s enorme problemer.

Det er kun 2 måneder siden, vi fik en ny

regering. Jeg skal sandelig ikke beklage, at vi fik den, men det er sværere, end det burde være, at se forskel på den gamle og den ny. Forleden ønskede jeg regeringen til lykke. Jeg ønskede den til lykke med, at den var kommet på talefod med socialdemokratiet. Da kendte jeg ikke forligets enkeltheder, og det kunne ingen bebrejde mig, for det gjorde forligspartnerne heller ikke. Nu er de i mellemtiden låst fast med hiv og sving og besværligheder, og enhver kan i dag se, at socialdemokratiet har haft en indflydelse på forliget, som langt overstiger vægten af socialdemokratiets 47 mandater.

Vi beklager, at dette forlig er låst fast på en sådan måde, at folketingets andre partier ikke kan få reel indflydelse på resultatet. Det var ikke nødvendigt at gå på dette forhåndsførlig med socialdemokratiet. Der kunne have været tilrettelagt en fornuftig økonomisk politik på grundlag af andre af de skitser, som under regeringsforhandlingerne blev fremlagt af venstre, af radikale, af konservative, af centrum-demokrater og af kristeligt folkeparti, men regeringen undersøgte ikke rigtig mulighederne derfor, forinden man engagerede sig i de lukkede forhandlinger med alene socialdemokratiet.

Jeg tror, alle i dag må erkende, at forliget er ganske utilstrækkeligt og uegnet til løsning af vore alvorlige økonomiske problemer. Vi står over for omkostningsstigninger, som regeringen selv bedømmer til mindst 20 pct. i løbet af 1974. Over for dette vil forliget være som en kande vand til slukning af en fabriksbrand. Hovedfejlen er nok, at der spares alt for lidt på statsbudgettet, som forliget er indgået. Jeg forstår, at venstre definitivt har forpligtet sig til ikke uden socialdemokratiets tilslutning at gennemføre besparelser ud over de 1.550 mill. kr., skønt regeringen selv havde foreslået besparelser på op mod 3 mia kr., og jeg mener, at der ville have kunnet skabes flertal i folketinget for sådanne besparelser, hvis blot ikke venstre havde bundet sig ensidigt til socialdemokratiet om at lade være. Hvad er det egentlig venstre i dag vil mene der var galt med regeringens spareoplæg?

Vi må også vende os imod forligets aftale om, at selskabsskatterne skal forhøjes, eller at kapitalvindingsafgiften skal skærpes. Vi mener, at på for mange områder har regeringen forhåndsbundet sig til dele af socialde-

[Schlüter.]

mokratiets skatteprogram. Det giver uklarhed og usikkerhed på mange områder, at der er aftalt en række overskrifter om fremtidig skattepolitik, uden at indholdet er klarlagt for os andre.

Lad mig f. eks. tage 2½ pct. afgiften på salg af fast ejendom. Hvad betyder forliget her? Der er en sammenkædning i forligets tekst om, at når 2½ pct. afgiften forsvinder, skal man samtidig se på den skærpede kapitalvindingsafgift. Men betyder det, at almindelige parcelhuse nu også skal omfattes af kapitalvindingsafgiften? Jeg ved det ikke, men jeg spørger, og jeg synes, man skylder os et svar.

Når det drejer sig om ydelsen til virksomhederne, kan vi ikke støtte regeringens politik, der jo går ud på forsøget på omkostningsdæmpning gennem kontantydelsen på op mod 2 mia kr. Som forliget er fastlagt, mener vi ikke, kontantydelsen virkelig tjener noget formål, hverken på kort eller på lang sigt. Og det ligger i den bedømmelse, at når de 3 martsdyrtidsportioner kommer til udbetaling sammen med kontanttilskudene, vil der blive udløst et efterspørgselspres, som gør det tvivlsomt, om omkostningsdæmpningen overhovedet vil kunne slå igennem.

Dertil kommer, at når 2 mia kr. af statens skatteindtægter anvendes til disse nye tilskud, uden at man rigtig kan se, hvordan man nogen sinde helt skal komme af med dem igen, forringes mulighederne for at gennemføre en snarlig skattelettelse, skønt efter vor opfattelse skattelettelse er den mest effektive metode til, at vi kan producere os ud af krisen. For det første fordi et lettet skattetryk, selv om det blot er med en behersket brøk, vil fremkalde ny arbejdskraft, vil betyde, at det lønner sig at tage overarbejde, og vil betyde, at vi kan overføre ressourcer, fordi mindre skatter betyder lavere offentlig aktivitet fra det offentlige og til eksport erhvervene.

Den anden side af det forslag, som nu er til anden behandling, er jo tanken om tvangsopsparing, og om den vil jeg lige så gerne med det samme sige klart, at den vil vi gå imod. Der er flere gode grunde dertil.

For det første fordi den vil virke som en ekstra beskatning, så den enkelte får endnu mindre ud af en ekstra indsats. Den vil

dræbe arbejdsglæden for mange, mange medborgere, der i forvejen er hårdt ramt af en progression i vor skattelovgivning, som ingen skal komme og fortælle mig er for lille, måske snarere tværtimod.

For det andet: der er ingen fornuftig økonomisk begrundelse for en tvangsopsparing, som først skal virke til efteråret. Det økonomiske råds formandskab, ligesom alle andre uafhængige økonomer, venter tværtimod svigtende afsætningsmuligheder, når vi når frem til efteråret, med risiko for arbejdsløshed. Tvangsopsparingen, som sætter ind netop på dette tidspunkt, vil forværre disse udsigter.

For det tredje: en tvangsopsparing vil bringe den frivillige opsparing i miskredit og kan føre til varige skader for den samlede økonomi, fordi incitamentet til frivillig opsparing bliver for ringe.

Det konservative folkeparti har i stedet foreslået, at man stimulerer den frivillige private opsparing, og det har jo også andre partier været inde på; venstre har det i sit program, og centrum-demokraterne har det i deres. Hvorfor skulle vi ikke samle os i et forsøg om at stimulere den private opsparing, f. eks. i form af investeringskonti for enhver, også andre end dem, der driver erhvervsvirksomhed?

Det konservative folkeparti har under udvalgsforhandlingen forelagt en samlet politik, ikke i detaljer, men som et skitseoplæg. Vi mener stadig, at man har forsømt på grundlag af denne skitse at interessere arbejdsmarkedets parter for et medansvar og en medindflydelse. Hovedpunkterne i denne plan var, at man skulle sætte ind for en koordination af regeringens og folketingets arbejde omkring de statslige udgifter og skattetrykket for i den forbindelse at dæmpe indkomststigningerne. Jeg mener, det er en stor fejl i de sidste ugers forhandlingsforløb, at man ikke seriøst har forsøgt at inddrage arbejdsmarkedets parter i en aftale, som kunne føre til, at vi undgik den godt 20 pct.s omkostningsforøgelse, som vi nu må imødesee, må imødesee, selv om vi gennemfører den samlede pakke, forliget mellem S og V omfatter.

Lad mig resumere det konservative folkepartis holdning til forliget således:

Vi kan ikke medvirke til gennemførelsen af de to lovforslag, som i dag er til anden

[Schlüter.]

behandling. Vi ser lovforslagene som led i en samlet politik, der har fundet udtryk i forliget mellem regeringen og socialdemokratiet. Der er en direkte sammenhæng mellem forslaget om bunden opsparing og forslaget om kontanttilskud til virksomhederne. Vi agter at stemme imod begge disse forslag. Vi mener, de foranstaltninger, forliget omfatter, er helt utilstrækkelige og helt uegnede som løsning af de alvorlige økonomiske problemer foran os. Vi lægger afgørende vægt på, at når op mod 2 mia kr. af statens skatteindtægter anvendes til disse nye tilskud, vil udsigterne for en skattelettelse i en fremtid, man kan overskue, aldeles forsvinde.

Vi har ønsket væsentlig større besparelser gennemført på statsbudgettet end de begrænsede, som er indeholdt i forliget mellem regeringen og socialdemokratiet. Vi beklager stærkt, at regeringen har opgivet de spareforslag, regeringen selv har stillet. Vi ønsker en politik, som langt mere effektivt begrænser de for store omkostningsstigninger end det, vi kan håbe på, hvis forliget nu bliver gennemført.

Brusvang (CD):

For centrum-demokraterne er det forlig, vi drøfter her, de politiske realiteters forlig. Det hovedproblem, vi er konfronteret med, er problemet dyrtidsekspllosionen. Vi siger ja til forliget, fordi vi finder, at forliget er den bedst opnåelige løsning på de givne politiske vilkår.

For et øjeblik siden harcelerede hr. Dahlgaard over centrum-demokraternes stilling med en bemærkning om, at vore mandater kunne socialdemokratiet uden videre disponere over, og at dette forhåbentlig ikke blev en vane. Må jeg spørge hr. Dahlgaard: hvad er det egentlig, hr. Dahlgaard havde forestillet sig? Havde han forestillet sig, at der fra centrum-demokraternes side skulle være en markering blot for markeringens egen skyld? Vi føler et ansvar for de 14 mandater, vi har, de skal sættes ind på ansvarlig vis; vi har været med til at pege på denne regering, på partiet venstre som regeringsparti, og det er vort selvfølgeligste ønske, at denne regering så indleder de fornødne forhandlinger med socialdemokratiet som det største parti for at søge frem mod noget, der kan blive til et forlig.

I øvrigt havde vi jo en del teatertorden her i weekenden, og jeg må sige, at mig forekom denne teatertorden, som vi oplevede, lidt urimelig og endog lidt skadelig. Det var den torden, der drejede sig om, at en af forligspartnerne, en af de små forligspartnere, gjorde opmærksom på, at nu stiledede man imod en sambeskatning.

Realiteten var jo den, at allerede i ugen forinden var der enighed mellem alle de 4 partier, der står bag forliget, om, at man ikke tilsigtede en sambeskatning, men at dette alene skyldtes, at der var en sløret formulering, som man naturligvis ønskede at få rettet.

Denne teatertorden beklager vi. Men vi ønsker altså ikke at deltage på denne måde. I øvrigt er denne bemærkning sagt i al venkabelighed og i al respekt for kristeligt folkeparti, som vi i øvrigt sætter meget højt, og hvis virke vi værdsætter. Men jeg kan ikke tilbageholde den bemærkning, at netop denne særlige aktivitet fra kristeligt folkepartis side gjorde, at dette parti i flere dage kørte på frihjul i forhold til centrum-demokraterne, som altså stod som dem, der bare fulgte trop uden at protestere.

Det er gang på gang blevet stukket os i næsen, at vi udsteder blankochecks, og man har hæftet sig ved hr. Erhard Jakobsens formulering, at hvad V og S kan blive enige om — og så er det ligegyldigt hvad — kan vi sluge. Har man dog ikke lært at læse og forstå, hvad kernen er i den særlige måde, som hr. Erhard Jakobsen så ironisk og så morsomt af og til udtrykker sig på? Formålet var selvfølgelig at vække folks opmærksomhed, men når den var vakt, havde han tilstrækkelig tillid både til tilhørerne og til pressen til at tro på, at de forstod, hvad kernen var. Kernen er selvfølgelig den, at når to ansvarsbevidste partier — og som sådanne anser vi både socialdemokratiet og venstre — med den afstand, der er imellem dem, kan blive sat i bevægelse mod hinanden, så er der en chance for, at vi, demokraterne i midten, demokraterne i centrum, kan se med sympati på det resultat, man når frem til.

I øvrigt er det forligets politiske karakter, der for os er særlig skelsættende. Vi finder, at det er en skelsættende begivenhed, og vi vedkender os gerne ansvaret herfor, historisk som aktuelt. Historisk var det hr. Er-

[Brusvang.]

hard Jakobsens udtræden af socialdemokratiet, der gav baggrunden for den politiske situation, vi står i i dag, og aktuelt er det vore 14 mandater, der er med til at hale forliget igennem.

Der er ved dette forlig en række iøjnespringende fordele, og der er en række lige så iøjnespringende svagheder. For os har det været afgørende, at vi, når vi holder fordelene op imod svaghederne, mod ulemperne, er kommet til det resultat, at fordelene ganske klart er de største.

Der er vel ingen, der vil bestride, at denne ydelse har en omkostningsdæmpende virkning. Der er vel ingen, der vil bestride, at en bunden opsparing på over 1 mia kr. dæmper efterspørgslen i nogen grad. Vi kan diskutere uendelig længe, hvor mange procent det drejer sig om — det er kun tiden, der vil vise, hvor mange procent det rent faktisk var — men at virkningen er til stede, kan vel ikke bestrides.

Det kan vel heller ikke bestrides, at der er en forbrugsbegrænsende virkning af besparelser på 1.500 mill. kr.

Men i øvrigt har det for os spillet en stor rolle, at der i forligsdokumentet er indeholdt en række hensigtserklæringer, og jeg skal blot nævne én af dem: at man har erklæret sig villig til herefter at gøre en særlig indsats for at få klaret det problem, der hedder nulindtægterne.

I den betænkning, der foreligger i dag, er der i øvrigt to ting, der er særlig grund til at fremhæve. I betænkningen er der to hensigtserklæringer, som for os er meget vigtige. Den ene lyder, at ved hjælp af disse foranstaltninger, som vi drøfter her, vil det være muligt at sikre en nødvendig dæmpning af efterspørgselspresset, en overførsel af ressourcer til investering og eksportorienteret produktion og en lettelse af kreditvilkårene.

Vi tror, at dette, spørgsmålet om fornødne yderligere investeringer, spørgsmålet om en lempelse af kreditvilkårene, måske er et langt større problem end lige netop det problem, vi i øjeblikket beskæftiger os mest med, og vi er lidt bange for, at de foranstaltninger, hvis virkninger man her peger på skal løse dette problem, ikke tilnærmelsesvis vil kunne løse det.

Den anden hensigtserklæring er den, som

også blev omtalt af ordføreren for venstre, hr. Christophersen, om, at man straks efter dette forligs endelige vedtagelse vil gå i gang med et dybtgående arbejde med henblik på en offentlig udgiftsreform, som kan nedbringe de statslige udgifter osv.

Se, dette, at socialdemokratiet har underskrevet på en betænkning, som ganske klart tilkendegiver, at man er villig til en udgiftsreform, at man er villig til nedsættelse af de statslige udgifter — og det er vist ikke nogen hemmelighed, at det, der virkelig er ideen bag denne formulering, er, at vi skal drage en fornuftig konklusion af det, der hedder PP II — at altså socialdemokratiet skriftligt har vedstået dette, finder vi er noget meget værdifuldt.

Ulemperne ved forslaget er jo lige så klare: den omkostningsdæmpende ydelse rører ikke ved problemet om efterspørgselspresset, og jeg vil ikke lægge skjul på, at vi fra centrum-demokraterne har den filosofi, at efterspørgselspresset udgør et større problem end dette at få omkostningssiden ned. Og hvorfor? Jo, det er ganske enkelt: på omkostningssiden har vi et dygtigt erhvervsliv, som i forvejen er i en pressetkonkurrencesituation, og som af sig selv vil gøre en vældig indsats for at holde kontrol med omkostningsstigningerne. På den anden side, efterspørgselsiden, har vi den glade forbruger, når dyrtidsportionerne kommer til udbetaling, som kaster sig ud i efterspørgsel, og hvor der ikke er indbygget den samme mekanisme til at holde igen. Vi tror altså, at den effekt, der følger af, at den glade forbruger trækker priserne opad, undertiden er kraftigere, er farligere end den virkning, der følger af, at omkostningerne stiger og ad den vej presser priserne opad.

Vi er også helt opmærksom på, at den bundne opsparing er tvivlsom på det punkt, at vi ikke ved, hvor mange mennesker der vil være i stand til at sno sig udenom ved blot at overføre penge fra én bankbog til en anden. Det er et problem, og det er svært at sige noget på forhånd. På den anden side tror jeg, der er en almindelig fornemmelse af, at der er en sådan stramning i samfundet, at det kun er relativt få personer, der i dag er i stand til at foretage en sådan manipulation.

Den bundne opsparing er ikke egentlig til debat i dag, vi har ikke lovforslaget herom,

[Brusvang.]

men der foreligger jo allerede et bilagsmateriale, der foreligger procentsatser og beregninger af, hvad det vil komme til at koste. Og jeg vil ikke lægge skjul på, at vi hos centrum-demokraterne har haft store interne vanskeligheder ved at nå frem til enighed om, at gruppen skulle stemme for det.

En af de ting, vi må pege på, er, at man har villet være meget venlig over for den hellige ægtestand, og derfor har man altså prøvet på at tilgodese ægteskabernes interesse så langt, som det overhovedet kunne lade sig gøre. Men hvordan kan det lade sig gøre? Hvis man fastholder, at man på denne bundne opsparing vil have ca. 1.100 mill. kr. eller derover hjem og man ikke vil gå ned i dette provenu, ja, så kan det altså kun lade sig gøre ved at lade nogle andre betale, og det er det, man har gjort. Jeg må sige på mit partis vegne, at den belastning, man har lavet af de enlige, som ligger med skattepligtige indtægter fra 70.000 kr. op til 100.000 kr., er så kraftig, at den er vi til gengæld stærkt betænkelige ved. Men vi vil ikke overdramatisere dette punkt og er derfor gået med til det.

Erhvervene har gjort indsigelser. Ja men prøv engang at læse erhvervenes indsigelser igennem — dette er samtidig et svar til hr. Glistrup. Der er jo ikke tale om, at erhvervene ét eneste øjeblik antyder, at her er der noget, de kan putte i lommerne, så havde de nok heller ikke protesteret så voldsomt. Jeg kunne næsten sige, at erhvervenes protest imod dette jo netop er et bevis for, at det, vi har sagt om formålet her, er rigtigt, nemlig at pengene ikke er et tilskud til erhvervet, men at gpengene er et tilskud for at holde priserne nede. Derfor må jeg altså skarpt afvise den antydning, der lå fra hr. Glistrup om, at man kunne stikke disse penge i lommen.

Men altså, ser man på, hvad der egentlig er substansen i de protester, der foreligger fra erhvervene, er det jo snarere dette, at man siger: dette er ikke nok til virkelig at give kompensation, til virkelig at klare det problem, der hedder dyrtidsekspllosionen. Det er det, de protesterer imod, de siger: nok er der gjort sådan og sådan, foreslået sådan og sådan, men det er langt fra tilstrækkeligt.

Resultatet af centrum-demokraternes

bedømmelse af det foreliggende forlig er, at her er en løsning, men den er meget kortvarig. Ydelsen, der skal betales, bliver betalt i tiden fra den 1. marts 1974 til den 28. februar 1975, og en tilsvarende kortere periode vil den bundne opsparing have effekt; den har jo kun effekt i spørgsmålet om at dæmpe efterspørgselen i den periode, hvor den betales, og ikke så meget i den periode, hvor den er bunden.

Det vil sige, at den midlertidige løsning, der er lavet her, denne kortsigtede løsning, lægger ganske klart op til, at der må ske noget mere, og her kommer de forslag, som vi fra centrum-demokraterne har fremsat, netop ind i billedet. Jeg vil også her understrege, at det for os hos centrum-demokraterne har været en væsentlig del af vor begrundelse for at acceptere dette forlig, at vi ser, at dette forlig åbner mulighed for at gå videre og netop at gå videre i den retning, som vi har foreslået.

Jeg må måske ganske kort have lov til at nævne disse forslag her. Vi foreslår, at ekstra indtjening op til 10.000 kr. skal give skattefrihed for halvdelen af beløbet, såfremt den pågældende lønmodtager frivilligt vil binde dette i en vis periode. Det er noget af det, som kan få folk til at være villige til at yde en ekstra indsats, fordi de kan se, at de får lov til at beholde disse penge selv, og da det er gjort på frivillighedens basis, har det altså ikke den karakter af tvangsforanstaltning, som en bunden opsparing har.

Vi foreslår endvidere, at der gennemføres en momsforhøjelse på 5 pct., mod at der samtidig naturligvis sker en nedsættelse af trækprocenten.

Filosofien bag disse to ideer er den, at vi ser det som et formål, at mennesket i arbejdssituationen opmuntres mest muligt, hvorimod vi må erkende, at det er nødvendigt over for mennesket i forbrugssituationen at gøre det klart, at belære om, hvad det koster, når man forbruger en vare, at det ikke bare er varens umiddelbare produktionspris, men at det er den samfundsmæssige pris, der også må betales i form af skatter, for, at samfundet virkelig har fået sin del ind.

De sidste bemærkninger til dette lovforslag fra min side skal være, at jeg endnu en gang henviser til hensigtserklæringen i betænkningen, den, der handler om investere

[Brusvang.]

ringsproblemerne og kreditproblemerne. For her er et punkt, hvor jeg er enig med den konservative ordfører: hvad vi kan lave af midlertidige løsninger af den art, der foreligger her, kan være ganske godt, men på lang sigt er der kun én vej fremad: vi må producere os ud af problemerne.

Gert Petersen (SF):

Det forlig, der er indgået, og som vi nu ganske naturligt drøfter i forbindelse med anden behandling af forslaget om den omkostningsdæmpende ydelse — den såkaldt omkostningsdæmpende ydelse — til erhvervslivet, forekommer mig særdeles væk-lende og usikkert i konturerne. Jeg skal komme tilbage til de problemer senere.

Jeg synes, der knytter sig en lang række problemer til forliget i dets helhed, som det egentlig kunne være meget rart at få opkla-ret; jeg har ikke større håb til, at det lyk-kes, men det kunne være meget rart at få det opklaret, også når man drøfter den me-get væsentlige del af forliget, som vedrører denne ydelse til erhvervslivet. Der er da også andre ordførere — ikke mindst den sid-ste, der repræsenterede et af forligspartierne — som var meget inde på de store fortjene-ster, som forligets andre dele rummede, og derfor er det vel rimeligt, at vi andre også går ind på de mangler, som forligets andre dele rummer.

En anden ejendommelighed ved dette for- lig, bortset fra alle de løse ender, som det indeholder, er den måde, det er blevet til på. Det er åbenbart blevet forhandlet meget intenst og langvarigt mellem to partier, og derefter er det — og selv om hr. Brusvang prøver på at tale sig fra det, tror jeg ikke, det vil lykkes for ham — tiltrådt med en slags blankocheck af ét parti og med et væl- digt bulder, men uden noget som helst resul- tat ud over lidt flytning af nogle tal, af et andet parti.

Det er en ganske ejendommelig situation. Det må naturligvis først og fremmest være en sag mellem disse 4 partier, hvordan de forhandler indbyrdes, hvor meget de stoler på hinanden, og det er rørende at konstatere centrum-demokraternes tillid til det parti, som deres stifter og grundlægger for kun et par måneder siden meldte sig ud af, samti-

dig med at han lod mange vrede ord følge udmeldelsen, adresseret til sit gamle parti.

Det er altså rørende at konstatere den nye tillid, som er opstået hos hr. Erhard Jakobsen eller i hr. Erhard Jakobsens parti, men det er som sagt til syvende og sidst en sag mellem disse partier indbyrdes. Vi andre — og det gælder jo befolkningen som helhed — står så udenfor og ser undrende til, hvad det egentlig er, der foregår.

Det er også karakteristisk, det skal være den tredje og sidste ting, jeg siger om selve forliget, at der ikke er sket den bebudede ændring — jeg sætter ændring i gåseøjne, fordi jeg ikke mener, situationen var som beskrevet af statsministeren tidligere — den bebudede ændring, at nu var det så sandelig i folketinget og folketingets udvalg, tingene skulle foregå. De er jo foregået ved tosidede forhandlinger uden for udvalget. Senere blev disse forhandlinger til firsidede, og udvalget — det politisk-økonomiske udvalg — har så kunnet tage til efterretning, hvad de forhandlende partier var blevet enige om.

Jeg mindes ikke nogen situation, hvor socialistisk folkeparti har haft indflydelse på udviklingen, og hvor der blev forhandlet mellem socialdemokratiet og socialistisk fol- keparti, ikke nogen situation, hvor udvalget i den grad er blevet holdt uden for det fakti- ske arbejde og de faktiske afgørelser, som det har været tilfældet her under denne for- handlingsrunde.

Så vil jeg sige et par ord om forligets soci- ale aspekter og derefter om dets økonomiske perspektiver.

Først om de sociale aspekter: som der står i forliget, vil udbetalingen af den særlige ydelse i finansåret 1974-75 belaste de offent- lige budgetter med 1,9 mia kr. Altså, den ydelse til arbejdsgiverne, som vi netop drøf- ter nu, vil belaste de offentlige budgetter med næsten 2 mia kr. Hvem finansierer de offentlige budgetter? De opstår jo ikke, må vi desværre erkende, ud af den blå luft. Nogen skal betale til dem, det er skattey- derne, og for tre fjerdedele vedkommende er skatteyderne lønmodtagere. Det vil sige, at det stort set er lønmodtagerne, som nu via de offentlige budgetter skal overføre næsten 2 mia kr. til erhvervslivet.

Lad så dele af erhvervslivet protestere, formodentlig fordi de er så kloge, at de kan

[Gert Petersen.]

indse, at en sådan ordning skaber uro, den skaber politisk uro, den skaber uro blandt lønmodtagerne, og den skaber ikke den stabilitet, som også et erhvervsliv trods alt kan være interesseret i. Men hvad angår selve det med at modtage midlerne, tror jeg nu nok, at bortset fra enkelte mastodonter, der kan tillade sig det, vil man i erhvervslivet være ganske tilfreds med at modtage disse midler. Der har da også allerede meldt sig adskillige protester mod den protest, som visse organer for erhvervslivet har indleveret her til folketinget.

Det er altså lønmodtagerne, stort set, der nu skal til at betale til erhvervslivet, til kapitalisterne, som det hedder med et andet udtryk, og det er sket igennem mange, mange år under forskellige camouflerede former. I den betænkning, som fagbevægelsen, som LO har udgivet om økonomisk demokrati, gives der en udmærket redegørelse for, hvorledes der overføres midler fra lønmodtagerne til kapitalisterne, uden at lønmodtagerne får tilsvarende indflydelse på disse midler. Det er sket camoufleret; nu skal det altså ske åbenlyst, så enhver kan tage og føle på det.

Det er denne åbenlyse overførsel, som — jeg mindede om det under første behandling — for 4 år siden fik den socialdemokratiske ordfører, hr. Per Hækkerup, til at bruge udtrykket molboagtig og asocial, og dengang drejede det sig endda kun om 300 mill. kr. — det var i Baunsgaardregeringens tid — mens det altså nu drejer sig om næsten 2.000 mill. kr. Vi mener stadig væk, at det er en molboagtig og asocial politik. Vores synspunkt er ikke, i modsætning til hr. Per Hækkerups, ændret siden 1970, og det er slet ikke ændret, når man gentager denne politik seksdoblet.

Så er der tvangsopsparingen. Ja, man må gå ud fra, at tvangsopsparingen kun får effekt for, skal vi sige to tredjedele af beløbet. Jeg tror ikke, man kan antaste den antagelse, den er måske endda lige optimistisk nok. Den sidste tredjedel er store ind-

komster med formuer, hvor man er i stand til at flytte fra den ene konto til den anden, hvor man er i stand til at belåne værdipapirer, som man ligger inde med, og hvor der i virkeligheden ikke sker nogen opsparing som følge af denne provokation.

Men der er jo andre, der ikke har råd til bare at flytte penge fra den ene konto til den anden, det er de almindelige mellemindtægter, de mellemindtægter, som rammes af denne tvangsopsparing, der her igen, som det er sket gang på gang i de sidste 5-10 år, kommer til at bære byrden.

Så er der de økonomiske perspektiver. Nu kan man sige, at der altså er tale om, at mellemindtægterne nu igen skal til at bære en betydelig byrde, fordi arbejdsgiverne skal have et par milliarder kroner forørendede. Hvis det så kunne nytte noget økonomisk, kunne der være en vis mening i det. Men jeg tvivler meget på, at der er nogen økonomisk effekt i disse foranstaltninger.

Det drejer sig om dels at nedbringe valutaunderskuddet, altså komme nærmere balance på valutaen, dels at sikre beskæftigelsen. Men dér er det jo sådan, at de forskellige foranstaltninger, som indgår i dette forlig, har forskellige virkninger på henholdsvis beskæftigelse og valuta. Arbejdsgivertilskuddet kan, teoretisk i hvert fald, være til gavn for beskæftigelsen, hvis beskæftigelsen er meget trængt, til gengæld er det aldeles ikke til gavn for valutaen, men tværtimod til skade for valutabalancen. Besparelserne gavner valutaen, men generer så åbenbart beskæftigelsen, og det samme gælder tvangsopsparingen; også den gavner valutaen og generer beskæftigelsen.

Det kunne føre til, at effekten af hele molevitten bliver nogenlunde nul. De forskellige komponenter, som indgår i dette mærkværdige forlig, ophæver hinanden i deres virkning. Men desværre er det måske en for optimistisk betragtning, for der er også en tidsfaktor i det her.

Det økonomiske råds formandskab forudsiger — og de siger, at de gør det ud fra optimistiske præmisser i modsætning til

[Gert Petersen.]

OECD, som anlægger mere pessimistiske præmisser — en arbejdsløshed på 6-7 pct. til efteråret. OECD forudsiger en arbejdsløshed på 8-9 pct. til efteråret. Denne arbejdsløshed, som man forudsiger fra de økonomiske eksperter side, skyldes udviklingen i råvarepriserne og den almindelige nedgående internationale konjunktur.

Lad os så lige se på de tre hovedkomponenter i forliget. Arbejdsgivertilskuddet kan, som jeg sagde, teoretisk modvirke arbejdsløshed, men det starter man med at udbetale her til foråret, hvor vi har en høj beskæftigelse. Virkningerne af besparelsen, som kan genere beskæftigelsen, men måske gavne valutaen, melder sig efter alt at dømme først i løbet af sommeren, formodentlig først til efteråret, og endelig sætter tvangssparingen, som helt afgjort generer beskæftigelsen, ligeledes først ind til efteråret i den situation, hvor der er alvorlig fare for arbejdsløshed, hvor beskæftigelsen er i fare.

Oven i købet skærpes denne beskæftigelsesfjendtlige virkning af tvangssparingen derved, at den sætter ind, samtidig med at restskatterne opkræves. Der bliver altså tale om en ganske betydelig stramning af husholdningernes økonomi til efteråret i kraft af dette forlig, til efteråret i en situation, hvor man i forvejen som følge af internationale konjunkturer må forudse en meget stor trussel mod beskæftigelsen herhjemme.

Det er lavet omtrent så tosset, som det overhovedet kan laves, selv ud fra almindelige økonomiske forudsætninger, selv ud fra den kapitalistiske økonomis egne forudsætninger. Så man kan da godt kalde forliget historisk, som det er blevet gjort, Jeg mener, at det er det, fordi det betegner en historisk bundrekord i forlignen historie her i folketinget i de løsninger, som man har foreslået.

Dette forlig vil ikke indbringe sine ophavs-mænd, alle 4 partier, andet en skam. For det første er det asocialt, og for det andet har det ingen virkning. Det vil ikke dæmpe priserne, det vil ikke afværge arbejdsløshed, men tværtimod skærpe den arbejdsløshed, der kan forventes til efteråret.

Jeg har så til slut nogle enkelte bemærkninger om forskellige elementer i forbindelse med det indgåede forlig.

Jeg har set, at man fra forskellig side slår sig til ridder af, at man har forhindret et indgreb mod overenskomsterne, altså at man har forhindret konvertering af dyrtidsportionerne til sådan et mærkværdigt tilskud. Ja men der har mig bekendt aldrig i denne sal været noget flertal for regeringens oprindelige dyrtidsforslag, for indgreb i overenskomsterne. Hvordan kan man forhindre noget, som alligevel ikke kunne og ikke ville være blevet gennemført? Det er jo sandheden, så det kan man ikke rose sig af.

Så skal jeg erkende — for jeg er nemlig som sædvanlig meget saglig og vil godt erkende, også at der er noget positivt i det, som bliver forelagt — at jeg anser den progression, som er indarbejdet i tvangssparingen, for at være et positivt element. Naturligvis er det også set fra SF's synspunkt et positivt element, at de fleste sociale nedskæringer er udgået. Jeg forstår i øvrigt ikke, hvorfor man ikke har fået strøget dem alle sammen i stedet for at lade enkelte nedskæringer af social karakter blive stående tilbage, som har en højst generende virkning. Man kunne lige så godt have strøget dem alle sammen, men, meget vel, de allerfleste af de oprindelig påtænkte sociale nedskæringer er forsvundet, og det er naturligvis positivt.

Men så bliver jeg noget betænkelig, når jeg i betænkningen læser det, som hr. Brusvang var så begejstret for, at man er enig om at indlede „et dybtgående arbejde med henblik på en offentlig udgiftsreform, der kan nedbringe de statslige udgifter i de efterfølgende finansår i forhold til budgetoverslagene og dermed muliggøre en sænkning af indkomstskattetrykket.“

Hvad menes der egentlig med det? Er det til den tid, når man går i gang med disse forhandlinger om nedbringelse af de statslige udgifter i det følgende finansår, at turen kommer til den sociale sektor? Socialdemokratiets rolle som forsvarer for børnetilskuddene glæder jeg mig naturligvis over i denne situation, men jeg sætter et lille beskedent spørgsmålstegn ved, hvor solid den er, hvor længe den varer ved. For jeg husker udmærket godt for ikke engang et år siden, nemlig marts 1973, hvordan den daværende regering i meget høj grad ville sætte, om jeg så må sige, tænderne i børnetilskuddene, stort set efter det samme mønster, som er fore-

[Gert Petersen.]

slået af borgerlige partier i denne sal, og som vist egentlig også var den nuværende regerings oprindelige hensigt.

Det sagde socialistisk folkeparti nej til — vi gjorde det både én og to og tre gange — og så tog man disse forslag af bordet, og jeg er naturligvis glad, hvis den holdning, man nu udviser fra socialdemokratiets side, betyder, at den indflydelse, SF udøvede på socialdemokratiet for et lille års tid siden, er vedvarende, at den ændring, som skete dengang, da man opgav disse forslag, er noget, man står ved. Men jeg føler mig ikke 100 pct. sikker på det, jeg er lidt bange for, at der kommer en næste runde i kraft af dette forlig, når man skal til at fylde det ud, som det hedder, i løbet af et halvt eller et helt år, og at turen så kan komme til den sociale sektor. Jeg håber det ikke.

Endelig i forbindelse med forligets skatteafsnit: der er da ting deri, som jeg også må bedømme positivt, og jeg må naturligvis især bedømme det positivt, hvis de ting bliver gennemført. Men jeg har dog enkelte spørgsmål.

Man skriver, at finansministeren — det flinke menneske — vil overveje, om man også på andre måder kan nå frem til, at urimelige 0-indkomster forhindres. Jeg ved ikke, om man har gjort sig tanker om, i hvilken retning finansministerens overvejelser skal gå. Vi havde gjort os nogle tanker om det forlig, som blev sluttet mellem socialdemokratiet og SF, og som var anderledes præcist end disse udflydende sætninger, som man finder i dette forlig.

Vi har også spurgt finansministeren, hvad det betød, at en forhøjelse af selskabsskatterne skal gennemføres. Hvor langt, til hvilken sats, kunne vi ikke få noget svar på, det var ikke aftalt endnu, det vidste man ikke. Er det noget, man bare skal forhandle videre om? Er det i det hele taget en serie overskrifter, der er tale om i forligets skatteafsnit, uden egentlig substans? Skal man først nu til at drøfte, hvordan teksten under overskrifterne skal se ud?

Det samme spørgsmål kunne stilles vedrørende punkt 6 i forliget, hvor der står nogle mystiske sætninger:

„I forbindelse med forslaget om ophævelse af 2½ pct. afgiften tilsigtes der en ændring af kapitalvindingsskatten for at

skærpe skatten for de virkelige kapitalgevinsten.“

Betyder det, at forslaget om ophævelse af 2½ pct. afgiften opretholdes? For det er i forbindelse med forslag om denne ophævelse, at man tilsigter en ændring af kapitalvindingsskatten. Eller betyder det, at en skærpelse af kapitalvindingsskatten skal træde i stedet for en ophævelse af 2½ pct. afgiften?

Jeg ser, at samtlige de ministre, der har økonomisk ressort, ikke synes, at debatten her er særlig vigtig eller interessant, og at det betyder noget synderligt, hvad der bliver sagt oppe fra denne talerstol, så jeg kan formodentlig ikke forvente at få noget svar fra de pågældende ministre.

Jeg vil mene — og jeg tror, at de allerfleste partier i denne sal er af den opfattelse — at når man drøfter et spørgsmål som ydelsen til arbejdsgiverne, som vi alle ved er en del af et forlig, er en søjle i et hus, som har flere andre mere eller mindre vakleворne søjler, er det nødvendigt også at se på de andre søjler, sådan at man kan danne sig et begreb om, hvordan hele huset ser ud, og det er det, jeg har prøvet at gøre. Om jeg så får svar på mine spørgsmål, får stå hen. Men manglende svar kan kun øge den i forvejen eksisterende tvivl, som findes omkring hele dette foretagende.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg må først beklage, at vort partis ordfører i denne sag desværre har måttet rejse, så jeg har måttet overtage sagen i hast, men det bevirker vel, at jeg kan fatte mig i kortshed, og det kan måske være gavnligt i denne situation.

Med hensyn til den omkostningsdæmpende ydelse er det da ganske naturligt, at vi fra kristeligt folkeparti vil anbefale denne foranstaltning, da det stort set er vort forslag, som her føres frem til behandling.

Vi mener, at den vil være med til at dæmpe omkostningsniveauet her i landet, og det er en nødvendighed, for at vi kan få en vis dæmpning af udbetalingen af dyrtidsportioner næste gang. Vi må også slå fast, at arbejdsgiverbeløbet, som man kalder det, ikke er til arbejdsgiverne, men til at ned-sætte omkostningerne med.

Vi mener ikke, at den lønglidning, som nogen taler om, nødvendigvis behøver at

[Arne Bjerregaard.]

blive befordret af dette forslag, og jeg vil da gerne anmode socialdemokraterne, som har gode forbindelser til LO, om at foreholde medlemmerne dér deres ansvar, at de ikke nødvendigvis behøver at gå hen og forøge længelidningen.

Samtidig vil jeg henstille til arbejdsgiverne, at de ikke går med til en længelidning bare for at sabotere denne lov, som vi håber bliver gennemført.

Vi mener i alt fald, at prisstigningerne igennem dette bliver mindre, og vi mener, at det bliver til gavn for alle i dette land, såvel pensionister som lønmodtagere, der ellers må vente $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ år på kompensation.

Opsparingen, som vi sådan set ikke skulle tale om i dag, skal man da så sandelig ikke tro at det er sukkermad for mig at sluge, men andet i forliget vejer nu tungere, og man må en gang imellem — det må jeg i dette tilfælde — sluge en kamel, i alt fald efter at vi fra kristeligt folkepartis side fik ændret det sådan, at denne opsparing blev mere familievenlig. Jeg havde anvist andre besparelser, men vi må dog stadig væk regne med, at når der er fire forligspartier, kan man ikke få alle sine synspunkter igen, og så må man da veje, om helheden taler til gunst for det, som vi synes må være målsætningen i et forlig.

Jeg har da som andre måttet vælge imellem at gå med til det opnåelige i denne sammenhæng, gå ud i gold opposition, som visse partier har gjort det, eller være medvirkende til, at vi kommer ud i en 2 måneders valgperiode.

Visse partiers angreb på os i kristeligt folkeparti skal jeg såmænd lade passere uden mange bemærkninger. Jeg vil dog sige, at det glæder os, at centrum-demokraterne sådan omfatter os med en vis kærlighed. Det er da ganske behageligt at høre. Når man så siger, at vi har fremkaldt teatertorden i weekenden, kan jeg da kun sige, at vi har prøvet på at opnå mest muligt til gunst for det, vi står for, i dette forlig, og jeg kan da ikke se, det taler til gunst for centrum-demokraterne at sige, som de sagde, inden forligsforhandlingerne faktisk begyndte: vi går med til hvad som helst. Men jeg synes, man må prøve på at gøre sin indflydelse gældende i ethvert forlig, og det har vi ærligt og sagligt prøvet på. De radikale kalder

os et appendiks til venstre, og det har de selvfølgelig mulighed for at udtale sig om, eftersom de i mere end en menneskealder har siddet som appendiks til et andet parti.

Vi har, inden forligsforhandlingerne begyndte, peget på, at vi ønskede, der skulle arbejdes i dette ting på tværs af de politiske skillelinjer, og det synes vi er lykkedes. Derfor er vi gået med til et forlig, selvfølgelig uden at vi har fået tilgodeset alle vore synspunkter. Kunne man forvente, at vi syv skulle kunne opnå det? Nej. Og derfor synes jeg, at den kritik, der er rettet mod os, er ganske uberettiget.

Vi tror, at forliget er en foreløbig løsning — sådan opfatter vi det — og vi tror, at dette forlig giver os pusterum til at gå i gang i et seriøst samarbejde med alle de partier, der ønsker samarbejde, om en langsigtet løsning af vor økonomiske politik, for det er det, der trænges til, og så tager vi da gerne et medansvar for dette forlig.

Knud Jespersen (DKP):

I virkeligheden må man nok sige, at de meget forligsglade partier har karakteriseret det forlig, som vi faktisk behandler, selv om ikke alle kender alle detaljer i det: der er ingen, der har sagt, at det var et godt forlig. Det er noget interessant i forhold til i fredags. Der er ingen, der har sagt, at de har fået alt igennem, og jeg tror nok, man skal skifte mærkebetegnelse. I stedet for at tale om historisk forlig, bør man vel tale om kamelslugerforliget. Der er nemlig ingen, der har anbefalet forliget, uden at de her har påstået, at de måtte sluge en kamel nu og da, og at løsningen ingen løsning var, det var sådan en kort og stakket frist, så man sad og tænkte: kun en dag, et øjeblik ad gangen, og så bliver det hele meget værre.

Det, vi har fået at vide, er altså, at dette forlig skal føres igennem, fordi det vil klare nogle øjeblikkelige problemer, og derefter skal man tage sig tid til at løse det, der virkelig er problemerne. Det forekommer mig, at det hverken er særlig genialt, særlig nyt eller særlig rigtigt, og vi har aldeles ikke skiftet opfattelse siden i fredags af karakteren af dette forlig. Det er et forlig, som tilstræber at overføre en række bestemte økonomiske byrder til lønmodtagerne i favør af arbejdsgiverne.

Det er et forlig, der tager sit udgangs-

[Knud Jespersen.]

punkt i — i alt fald for det ene af forligspartierne, det kom klart frem i hr. Per Hækkerups tale — at det nok kunne være med til at bevare roen på arbejdspladserne, og så sagde man samtidig frimodigt, at man havde reddet dyrtidsordningen. Åh nej, det har man ikke. Man vidste for det første, at der ikke var flertal i denne sal for at ophæve dyrtidsordningen eller indefrysede dyrtidsportionerne. Dernæst var man klar over, at arbejdspladsernes folk aldeles ikke frivilligt ville give afkald, selv om de fandt det utilstrækkeligt, og for det tredje vidste man også, at den vrede, der er på arbejdspladserne, var stærk nok til at forsvare en sådan dyrtidsordning og også stærk nok til at forbedre den.

Nu er vi altså i den ejendommelige situation, at det er udmøntet i forslag, at man skal statsfinansiere arbejdsgiverne. Det betyder, siger hr. Per Hækkerup, at man vil virke prisdæmpende på mellem 2 og 3 pct. Det er en overordentlig luftig påstand. Hvem skal kontrollere, hvordan de midler anvendes? Tror nogen mon i fuld alvor, at man får tilladelse til at se, hvordan Esso og BP anvender deres benzinpriser i fremtiden? Vi dokumenterede i fredags, at man skal give mellem 2 og 3 mill. kr. pr. benzinfirma. Vi anviste, hvordan fordelingen ville ramme ganske forgyldende Østasiatisk Kompagni. Tror nogen, at det får en prisdæmpende indflydelse på deres beregninger? Får nogen som helst adgang til bare at nærme sig deres foreløbige beregninger? Naturligvis ikke.

Endelig for det tredje kniber man fortsat uden om: disse prisstigninger, som måtte blive en følge af dyrtidsreguleringerne, der skal udbetales til marts, er indregnet for 90 pct. af alle firmaers varer, og det vil sige, at de får betaling to gange. Det er ganske interessant, men også ganske asocialt, at når man på den ene side prøver at forklare den gode virkning, det vil have, så undervurderer man samtidig den betydelige værditilvækst, det vil få for storkapitalen i Danmark.

Jeg har nok lagt mærke til, at man fra A. P. Møllers side siger, at man ikke har brug for en klatskilling på 30 mill. kr. Man kunne også oversætte det til, at det viser, hvor lidt det betyder at udbetale dyrtidsregulering i disse mastodontfirmaer.

Men derudover skal man også se deres afvisning på den baggrund, at de simpelt hen er bange for, at i det øjeblik, man idømmer arbejdere med mellemindkomster en tvangsopsparing og finansierer dem med et par milliarder kroner, kommer bevægelserne for højere lønninger virkelig i system. Endelig må man også fastslå, at arbejdsgiverne så med særlig sympati på, at man fik likvideret dyrtidsordningen og fik indført et faktisk lønstop. Jeg tror ikke, man skal tage nogen glæder på forskud. Jeg tror, hr. Per Hækkerup i stedet skulle betragte sin egen bemærkning om, at der er noget godt og noget ondt i dette forlig. Det meste af det, vi kan få øje på, er ondt, simpelt hen fordi det ikke vil gavne et flertal i vores befolkning, men skade dem.

Hvor skal disse arbejdsgivertilskud komme fra? Til syvende og sidst skal de jo betales af dem, der har en trækprocent, og det vil sige, at de skal finansieres af arbejdere, af folkepensionister. Man prøver at bagatellisere et sådant beløb på 2 mia. kr., og det gør man naturligvis under henvisning til, at det vil dæmpe prisstigningerne. Man har ingen bevisførelse hørt, ingen, og ingen kan føre bevis derfor. Men da vi i denne sal talte om et beskedent tilskud til folke- og invalidepensionisterne på en femtedel af dette beløb, nemlig omkring 400 mill. kr., hvor staten ville få det halve tilbage, dvs. et par hundrede millioner kroner, da afviste man med den begrundelse, at det var en slags overbudspolitik at give landets folke- og invalidepensionister en midlertidig kompensation, som de har hårdt brug for og et meget stærkt krav på. Men nu slår man flot ud med hånden og siger: vi kan godt give millionærerne, vi kan godt give de skattefrie store selskaber et par milliarder kroner, hvoraf den ene milliard kroner trækkes direkte ud af lønmodtagernes lommer. Lad så være, at der er nogle af mellemindtægterne imellem, men denne tvangsopsparing rammer udpræget lønmodtagerne. Der er jo ingen af dem, der har en trækprocent på 0 eller deromkring. De, der har det, kommer jo ikke til at betale, selv om de har råd til det. Derimod kommer de, der er underkastet kontrol, til at bære den fulde vægt af denne tvangsopsparing, og så stiller man dem i udsigt, at i 1981 kan man ved en lodtrækning finde ud af, hvem der skal have

[Knud Jespersen.]

deres penge tilbage, og hvem der skal vente.

Det er næsten at føje spot til skade, når man optræder sådan over for dem, der skaber landets værdier. Så kunne vi forstå det, hvis det var nødvendigt, men det er det ikke. Opfindsomheden har ikke været stor. Der har ofte været talt om, at man kunne lave engangsbeskatning af formuer. Jeg skal ikke stille noget forslag herom. Det havde været mere rimeligt, om man overvejede, hvad det kunne betyde at sikre en effektiv spærring for pengeinstitutter og banker, foretage en kontrollering af værdipapirer i forbindelse med en pengeombytning — jeg skal ikke ved denne lejlighed stille forslag derom heller. Men hvad er årsagen til, at socialdemokratiet bruger sin indflydelse sådan, at man stadig ensidigt vender sig imod lønmodtagere og forbrugere? Vi forstår det simpelt hen ikke. Vi forstår bedre den glæde, der kommer til udtryk fra centrumdemokraternes side, for det er jo en del af deres politik, at man skal flytte sådan om på byrderne.

Af det nævnte er det nok fremgået ganske klart, at vi er og var modstandere af dette forlig. Vi vil gentage, at der var mange andre steder, man kunne hente de penge, man har brug for. Vi pegede på de store kapitalgevinster. Bare et enkelt blik her er nok til at overbevise én om, at vi her har nøglen til løsningen af de problemer, inflationen fremkalder.

Fra 1965 til 1973 øgedes de nominelle kapitalgevinster med ca. 160 mia kr. — et fantastisk beløb — og i perioden fra 1973 og indtil nu er de yderligere øget med ca. 40 mia kr., så vi er oppe på 200 mia kr.

Formanden:

Jeg beder om mere ro, specielt i sidegangen.

Knud Jespersen (DKP):

Tak for det, hr. formand, jeg ville også gerne, at hr. Per Hækkerup hørte det, jeg sagde; han har godt af at høre noget fornuftig snak, men skulle det ikke sive ind ved denne lejlighed, gør det det nok senere.

Disse kapitalgevinster belånes i større og større udstrækning, og det betyder reelt også en overførsel fra dem, der ingenting har, til dem, der sidder på de faste værdier.

Tager vi de reelle gevinster, er tallene næsten lige så fantastiske: op til 1973 er det 37 mia kr. og fra 1973 og frem 46 mia kr. Hvorfor, hr. Per Hækkerup, er det ikke faldet jer ind, at disse penge kunne opsuges og anvendes? Hvorfor vil socialdemokratiet absolut hjælpe venstre regeringen med at give dem, der har kapitalgevinsterne, yderligere statstilskud?

Jeg synes ikke alene, at folketinget, men også landets arbejdende befolkning bør vide, hvad der er jeres inderste hensigt dermed.

Jeg vil også gerne spørge: hvad er den dybere sociale mening i, at I fremsætter en idé og nu godkender et forslag om tvangsopsparing, der rammer $\frac{3}{4}$ af landets lønmodtagere? Hvorfor? Er det, fordi riget er fattigt? Det er det ikke. Det er, fordi vi har en forkert fordeling, og nu laver man den yderligere skæv. Man tager fra lønmodtagere, fra funktionærer og overfører til storkapitalen.

Så skal man sandt for dyden heller ikke prøve at forklare, at man har principper. Jeg ved, at de fire partier, der har indgået forlig i dag, ikke er identiske med de fire partier, der har indgået militærforliget. Men hvad er årsagen til, at man med hensyn til militærforliget har det princip, at det ikke kan røres, men ingen principper med hensyn til at være ordholdende over for vælgerne og sikre en fornuftig økonomisk politik?

Vi forstår det simpelt hen ikke, og det bliver endnu mere grotesk — vi er som bekendt ikke medlemmer af det politisk-økonomiske udvalg — når vi er vidende om, under hvor meget hemmelighedskræmmeri dette elendige forlig blev født. Det var ikke i folketings salen, det var bag nedrullede gardiner, og det eneste fremskridt, vi kan notere i dag mellem forligspartierne, er, at i dag er de nogenlunde enige om, hvad det var, de blev enige om, men om de så også er enige om, hvordan det skal administreres, er en anden sag.

Jeg skal ikke komme ind på de andre problemer, der knytter sig til dette forlig, men vil understrege både over for folketing og regering: man skal være varsom med at udbygge den tillidskrise, der er mellem dette hus og befolkningen. Man skal vistnok være varsom med at lave for mange såkaldt nederdrægtige og asociale forlig, for også arbejdspladsernes folks tålmodighed kan

[Knud Jespersen.]

bringes til at briste, men ansvaret herfor ligger hos dem, der ikke vil gribe ind over for problemerne, men søger en løsning fra dag til dag, en løsning på bekostning af landets arbejdende befolkning.

Poul Westergaard (DR):

Efter valgets stemmeskred væk fra de gamle partier kunne man måske nok have forventet, at Danmark ikke lige med det samme skulle opleve en gentagelse af de gammeldags periodiske kompromiser, som ingenting hjælper, som er helt uden sammenhæng med de reelle problemer i samfundet, og som vælgerne ganske klart sagde at de var inderlig trætte af.

Men nu har venstre og socialdemokratiet vist sig tilstrækkeligt forbenede til at prøve endnu en gang, og to af de nye partier, centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti, har tilladt dem at gøre det. Havde blot f. eks. kristeligt folkeparti sagt fra, ville vi have undgået denne triste gentagelse, og regeringen ville være blevet tvunget til at leve op til sine løfter om en ny politik og om samarbejde.

Vi er vel nogle stykker i dette ting, der indtil forleden troede på, at når venstre-regeringen med sine kun 22 mandater bag sig indbød til samarbejde også på grundlag af forslag fra andre partier i tinget, betød det, at vi ikke blot skulle være sammen herinde og være sammen i udvalgene, men også at vi skulle arbejde sammen med henblik på at finde nye, bedre løsninger på problemerne. Der kom jo også mange forslag på bordet i det politisk-økonomiske udvalg fra de konservative, fra de radikale, fra kristeligt folkeparti og fra centrum-demokraterne.

Fra retsforbundet kom vi med en omfattende saneringsplan, der indeholdt forslag om offentlige besparelser på 4,4 mia kr., forslag om en jordafgift, der skulle dæmpe inflationen i jord- og ejendomspriserne, forslag om at hæve den skattefrie bundgrænse til 12.000 kr., en plan, der endda skabte udvej for en dispositionsreserve på et par milliarder kroner til finanspolitiske foranstaltninger, hvis forhandlingerne skulle vise, at der var behov for sådanne.

Fra socialdemokratiet, fra SF og fra fremskridtspartiet kom der ingenting, men det gjorde ikke noget, for der var jo nok andet

at forhandle om og tage fat på, og i møde efter møde i det politisk-økonomiske udvalg har vi været sammen om at opklare alle de tvivlsspørgsmål og problemer, der knyttede sig til regeringens egne forslag og til de forslag, vi andre var kommet med. Der manglede vel efterhånden kun at få nogle regeringskommentarer til nogle af forslagene i retsforbundets saneringsplan — dem har vi ikke fået endnu — men så skulle vi vel have været i gang med at arbejde tingene sammen, så skulle vi have været i gang med det samarbejde, som regeringen selv havde opfordret til.

Men netop på dette tidspunkt, hvor samarbejdet kunne begynde, sprang regeringen fra og sluttede forlig med socialdemokratiet på et grundlag, vi andre ikke havde skygge af chance for at vurdere, om en række foranstaltninger, som der hverken er hoved eller hale på, og så gav statsministeren sin samarbejdsindbydelse et nyt indhold. Han sagde nemlig, at nu indbød han andre ansvarlige partier til et samarbejde om at fylde dette meningsløse og uklare forlig ud.

Jeg mener, at statsministeren har holdt dette tings gode viljer for nar. Jeg mener også, at regeringen holder vælgerne for nar, når regeringen med dette forlig med socialdemokratiet forhindrer, at der kan gennemføres betydelige offentlige besparelser og skattelettelser, som der egentlig er et flertal for, og når forligspartierne i stedet belemrer skatteborgerne med nye skatter gennem bunden opsparing.

Jeg beklager denne demonstration af, at hverken det nuværende eller det forhenværende regeringsparti har forstået noget som helst af valgets tale.

Må jeg så om det lovforslag, der her er til anden behandling, sige: forslaget om den omkostningsdæmpende ydelse er en urimelighed og en meningsløshed. Det er urimeligt at give en lille kreds af danske borgere, som man kalder arbejdsgivere, et tilskud på 1.900 mill. kr., som skatteyderne skal betale, og det er en meningsløshed, når man vil gøre det med den begrundelse, at vi så opnår en dæmpning af omkostningerne, der svarer til 1-1½ dyrtidsportion mindre pr. september-oktober 1974 og yderligere ½-1 portion mindre pr. marts-april 1975.

For det første ser man altså med denne begrundelse fuldstændig bort fra, at der til

[Poul Westergaard.]

et sådant milliardtilskud svarer en milliard-skattebyrde af samme størrelsesorden, og at denne skattebyrde naturligvis vil medvirke til at drive omkostningerne i vejret, fordi skatterne i en vis udstrækning overvælttes på priserne og i øvrigt stimulerer til yderligere lønglidning — lønmodtagernes eneste mulighed for at give et svar på skatteplyndringen er jo i virkeligheden at kræve mere i løn. Disse indlysende virkninger af skatteflåningen står der ikke ret meget om i de økonomiske lærebøger, og dem tillader regeringen og dens rådgivere sig så at se ganske bort fra.

Men for det andet er regeringens forventninger om den omkostningsdæmpende virkning af arbejdsgivertilskuddet baseret på den helt udtrykkelige forudsætning, at hele tilskuddet, 1,9 mia kr., bruges til prisnedsættelser på det danske hjemmemarked.

Det er en skrivebordsfilosofi, som svæver frit i luften. For det første går noget af tilskuddet til virksomheder, der slet ingen produkter markedsfører, og som heller ikke er underkastet nogen form for kontrollovgivning vedrørende deres omkostningsdækning. Det gælder f. eks. private skoler, det gælder Arbejdsgiverforeningen, det gælder politiske foreninger og velgørende foreninger, som udbetaler ATP-bidrag, og som får arbejdsgivertilskud. Hvordan skulle de kunne få pristallet til at gå ned ved at modtage sådanne tilskud?

For det andet er det helt utænkeligt, at man gennem en skærpet prislovgivning skulle kunne tvinge virksomheder, som afsætter hovedparten af deres produktion på eksportmarkederne, til at lade hele det tilskud, de modtager, gå til nedsættelse af priserne på den lille del af produktionen, som afsættes på hjemmemarkedet. Hvis man virkelig prøvede at gennemtvinge sådan noget, ville det betyde en sådan forvridding af prisdannelsen og produktionsvilkårene her i landet, at det ville få helt uoverskuelige følger både for erhvervslivet og for beskæftigelsen.

Og så er der vel endelig ikke nogen grund til at tro, at der med en sådan kortvarig tilskudsordning og med udsigterne for erhvervslivet, som de tegner sig på lidt længere sigt, vil være nogen som helst naturlig

tilskyndelse for erhvervslivet til at lave en sådan midlertidig prisregulering på tværs af erhvervslivets allerede fastlagte prispolitik.

Jeg synes altså at måtte konstatere, at det simpelt hen er komplet urealistiske forudsætninger, man bygger sine udtrykte forventninger om en omkostningsdæmpning på, det er ren og skær skrivebords teori, ufuldstændige overvejelser og mangel på føling med det, der praktisk foregår i det danske samfund.

Jeg lyttede også med interesse til hr. Christophersens indlæg, og jeg forstod nu, at det netop var de ekspansive, de efterspørgselsøgende, virkninger af denne ydelse, som man nu ville prøve at modvirke gennem en stramning ved bunden opsparring senere på året. Det var dog en erkendelse, der var værd at få med, for dermed har man også slået sig selv gevaldigt på munden.

Så er det jo sådan, at når man laver en så umulig og urimelig lov, så trækker den andre umulige love med sig, og man laver så et forlig om en yderligere skærpelse af det i forvejen meningsløse forslag til lov om priser og avancer. Jeg tænker her på handelsministerens ændringsforslag, som fastslår, at nu skal denne omkostningsdæmpende ydelse knageme modregnes i priserne. Det sker efter devisen: bare man på den måde tilkendegiver sin gode vilje, så blæse være med, at man samtidig afslører at være uden jordforbindelse, og at det eneste sandsynlige resultat er mere forvirring, mere administration, mere kontrol og ingen prisdæmpende virkning.

En anden meningsløshed, som trækkes med af det første lovforslag, er lovforslaget om udbyttebegrænsning. Der er vist ikke nogen her, der er ved deres fulde fem, der oprigtigt mener, at dette forslag tjener noget som helst andet end psykologiske formål, psykologiske formål, som vel egentlig fortrinsvis hang sammen med regeringens oprindelige forslag om indgreb i dyrtidsreguleringen. Når man ville gribe ind i lønmodtagernes indkomster, måtte man også gribe ind i udbytterne i aktieselskaber og den slags ting. Men at tjene psykologiske formål vil på godt dansk sige at føre vælgerne bag lyset. Det er et forsøg på at bibringe dem en opfattelse af virkeligheden, som den ikke er.

[Poul Westergaard.]

Min gruppe kan ikke medvirke til de tre lovforslag, og vi vil naturligvis stemme imod dem ved tredje behandling i morgen.

Med denne afvisning ser vi hen til, at regeringen og dette høje ting snart kommer på bedre tanker og får gjort noget ved det, der er de påtrængende og alvorlige problemer i vores samfundsøkonomi, får gjort noget ved jord- og ejendomsspekulationen, ved det offentliges overforbrug og ved overbeskatningen, og så har vi selvfølgelig hæftet os ved de højtidelige erklæringer, der har ledsaget dette tågede forlig, om, at netop det sidste er noget, man vil tage fat på til næste år.

Vi skal gøre, hvad vi kan, for at denne højtidelige erklæring fra forligspartierne ikke kommer til at gå i glemmebogen.

Melchior (CD):

Jeg føler, at det ikke skal gå helt upåtalte hen, at dette lovforslag og det dermed sammenhængende kompleks har haft til følge, at et temmelig nyvalgt medlem af dette ting er udtrådt. Nu skal hverken denne begivenhed eller denne person gøres til genstand for alt for megen omtale. Men anledningen til, at jeg finder det nødvendigt at få det nævnt, er, at en række blade, også normalt anerkendte blade, har fundet anledning til ret vidtgående kommentarer på den konto. Man har talt om, at her var endelig et mandfolk, der turde følge sin samvittighed. Jeg er sikker på, at det pågældende tidligere medlem ikke selv har haft til hensigt, at hans handling skulle få al denne kommentering, men da det altså er sket . . . (*Hilmar Baunsgaard*: Ja, kan man nu være sikker på det?). Nej, det er muligt, at han har haft denne hensigt, det har jeg faktisk ikke spurgt ham om. Men hvad enten det er det ene eller det andet, finder jeg det nødvendigt at sige, at jeg ikke kan se det modige, det mandfolkeagtige, det fantastisk reelle og ærlige i for nogle få måneder siden at lade sig vælge og så, første gang nogle forslag kommer til afstemning, som man er imod,

at udtræde. Man havde både muligheden for at stemme blankt og for at stemme imod, og så kunne vi have diskuteret graden af mod og mandshjerte. Men selve dette at mene, at man indfrier forpligtelsen over for sine vælgere ved at vige pladsen for et medlem, der har det modsatte synspunkt af det, man selv føler man er gået til valg på, mener jeg aldeles ikke kan udlægges som specielt tegn på retlinet samvittighed, og det beklikker andre medlemmer — enten de nu er forligspartnere eller ej i denne sag, for det skifter jo, der kommer andre forlig, som ser anderledes ud, det skal jeg komme tilbage til — det beklikker de øvrige medlemmers motiver, således som det også er sket i visse ordførertaler her, når man mener, at der er tale om stemmekvæg, blankochecks og den slags ting. Det kan sandelig kræve nok så meget mod og samvittighed at stemme for noget, som man i sagssammenhæng, i enkeltheder eller i visse hovedlinjer er højst betænkelig ved, fordi man mener, at den samlede vurdering af éns forpligtelser medfører, at der er visse ting, man må acceptere.

Der er blevet sagt her fra kristeligt folkepartis side, også efter at vor ordfører har dementeret det, at vor partiformand, hr. Erhard Jakobsen, skulle have udtalt, at han og hans parti på forhånd kunne godkende alt, hvad socialdemokratiet og venstre ville komme frem til af forlig. Dette er ikke rigtigt. Han har sagt, at han antog, at det formentlig ville være sådan, fordi vi ville tillægge det overordentlig politisk vægt, at der ville kunne komme en overensstemmelse mellem disse to partier, men hans udtalelse skal naturligvis i det hele ses i lyset af, at han og vort parti løbende har været underrettet om, hvad hovedpunkterne var i det forlig, som ventedes. Det er på denne baggrund, han gentagne gange udtalte, at indtil da kunne han ikke se, at dette forlig ville komme til at indeholde noget, som vi ikke kunne tilslutte os, men af den grund at bruge den gamle taktik med at fordreje hinandens ord og skyde hinanden ting i skoen, som ikke er sagt og endnu mindre ment,

[Melchior.]

finder jeg er en gammel stil, som nye partier i hvert fald ikke skulle deltage i.

Som eksempel på dette vil jeg også anføre det citat, som de konservatives ordfører, hr. Schlüter, meget dygtigt benyttede sig af, da han citerede statsministerens tiltrædelsestale, og det var vel en meget stærk deklaration, statsministeren dér kom frem med, da han sagde, som hr. Schlüter i dag citerede, at hvert medlem i folketinget ville med den nuværende konstellation og efter den regeringsdannelse, der var sket, få fuld vægt. Men også dette kan man selvfølgelig læse på flere måder. Der findes altid sekter, som læser meget bogstaveligt og derfor kan regne en hel masse ud, som måske skulle ligge i profeternes ord, men som vi andre ikke rigtig kan finde dækning for. Jeg tror heller ikke, hr. Schlüter mener, at holdbare kompromiser kan indgås i den åbne sal. Jeg tror ikke, at aftaler i hjem eller i firmaer eller i politisk sammenhæng indgås på gadehjørner, indgås, når der er offentlighed på, og det er typisk for os alle sammen, at når vi er hjemme i vore egne cirkler, i de organisationer, vi er medlemmer af, i de partier, vi er medlemmer af, så indgår vi også alle sammen et antal forlig, et antal kompromiser i korridorerne og i udvalgsværelserne. Det er ikke ensbetydende med, at den form for demokrati, som nu er hævdunden i dette land, er sat ud af kraft, for repræsentanterne i det politisk-økonomiske udvalg og repræsentanter i to- eller flersidede forhandlinger kan da til syvende og sidst aldrig gå længere, end de har dækning for i deres grupper.

Jeg læser derfor statsministerens udtalelse derhen, at det nye ved folketingets fordeling og med den smalle regering, som det dengang hed, var dette, at flertallet i denne situation ikke er fastlåst, men vil skifte fra gang til gang, og det var for os centrumdemokrater ganske væsentligt dengang og er det i forbindelse med dette forlig.

Nu har vi fire forligspartier, men det er at antage, at når vi kommer til boligspørgsmålene efter Nordisk Råd-ferien, så vil der blive en anden kant på forliget og muligvis andre deltagere — jeg håber, at der vil blive flere — og sådan kan man ikke på forhånd være sikker på at det kan være, som det har været siden 1966, hvor det enten var

S-SF eller VKR. Det er det, tror jeg, statsministeren har ment giver det enkelte medlem en øget indflydelse, at der hele tiden er chance for at blive deltager i et forlig, og det har der ikke været i de sidste 8 år. Jeg kan kun opfordre til, at så mange som muligt vil medvirke til, at såvel forligenes deltagerantal som partier vil være skiftende.

Om forliget endnu dette, at så vidt jeg har hørt efter, og jeg har virkelig gjort mig umage, er der ikke nogen, der har nævnt, og mange har direkte overset, at denne omkostningsdæmpende foranstaltning tjener ikke mindst eksportindustrien til gavn og bidrager dermed til at øge Danmarks konkurrenceevne. Jeg har hørt og læst lidt om, at nogle har ment, at der i dette skulle ligge en overtrædelse af Romtraktatens bestemmelser. Jeg har ikke checket det, det går jeg ud fra er sket fra regeringens side, og jeg er ganske ubekymret i så henseende, for selv hvis det skulle være tilfældet, er det en lille overtrædelse i forhold til, hvad mange store EF-partnere tillader sig af overtrædelser fra tid til anden, men det er en kendsgerning, at når dette lovforslag er vedtaget, vil vor eksportindustri konkurrenceevne være væsentligt forbedret, og det kan dog ikke være helt ligegyldigt i den samlede økonomiske sammenhæng.

Og så til slut: der hakkes fra yderste venstre og fra yderste højre lige indædt på dette forlig. Det er ikke et bevis på, at det er godt, som det er, og at det ikke kunne have været bedre, men det er et bevis på én ting: at det er en tilnærmelse til en centrumspolitik, og det er klart, at når man står i centrum, får man knubs og blå mærker både på venstre og højre skulder. Det får man altså også i dette tilfælde, men vor tilslutning er ikke et carte blanche og et søvngængeragtigt frikort til de to store partier, der bærer forliget, men det er et velovervejede politisk skridt for at vise en ny stil, en ny konstellation og nye muligheder, som jeg anbefaler alle partier at have øjnene åbne for i fremtiden.

Arbejdsministeren (Johan Philipsen):

Jeg vil gerne gøre nogle bemærkninger om to enkeltheder og derefter fremsætte nogle generelle betragtninger.

Den første bemærkning er den, at jeg i

[Arbejdsministeren.]

anledning af hr. Melchior's udtalelser kan meddele, at disse forslag er i overensstemmelse med Romtraktaten, og den anden er den — det er i anledning af hr. Dahlgaard's i øvrigt meget venlige bemærkninger — at jeg da selvfølgelig er vidende om, at realkreditinstitutionerne hører under boligministeriet, og at der imellem boligministeriet og handelsministeriet er aftalt en procedureform, men jeg burde måske under de lange samråd have oplyst, at således var det aftalt.

Så vil jeg gerne forsøge at bringe diskussionen tilbage til det udgangspunkt, som disse forslag skal ses og behandles ud fra. For det første en sandsynlighed for, at vi stod over for en dyrtidsekspllosion, således som det blev fremført af hr. Brusvang, med 6 eller 7 gange 2 mia kr. pr. portion, for det andet, at der ud over Europa er en vis arbejdsløshed. Det er set med mine øjne meget væsentligt for os, at vi i en konkurrence med de øvrige lande bibeholder eksporten på det højest mulige niveau så længe som gør det.

Og så har jeg en måske lidt syrlig bemærkning til de mange, der har produceret nye planer: det er udmærket, at man nu, efter at man havde afvist andre løsninger, fremkommer med nogle skrivelser og breve, der går på: ja men kære venner, kald nu alt i dette land sammen, så vil vi være fornuftige, og så vil vi finde frem til en løsning med virkning formodentlig fra andet halvår 1974.

Jeg vil også gerne i den offentlige debat anholde, at man bruger argumentet lønglidning og arbejdsløshed i én broget forvirring. Jeg beder om, at man tager en vurdering, den være rigtig eller forkert, og så bruger de argumenter, der svarer dertil.

Og så har jeg nogle få bemærkninger til sidst.

Jeg vil sige til hr. Gert Petersen, at det langt fra er sådan, at de, der skaffer sig en formue i dette land, gør det ved at flytte pengene fra den ene konto til den anden. Det er min faste overbevisning, at de, der er vant til at spare op, ikke tager noget fra en bunden konto, det er det sidste, en mand gør, der er glad for sine penge.

Så er det vældig billigt at komme med det argument: hvem finansierer de offentlige budgetter? Det gør skatteyderne selvfølgelig,

men hvad er det for en argumentation, at arbejdsgiverne er sådan nogle folk, som man kan tage et uanet antal millioner kroner op af lommen på, og der stadig skulle være lige mange til stede. De skaffer sig selvfølgelig dækning over priserne, hvor skulle de ellers skaffe sig dækning fra?

Så har jeg til sidst kun et par ord til hr. Poul Westergaard. Jeg vil gerne sige, at dette er landets frieste talerstol, hvor man har et relativt langt tøjrsrag, også med hensyn til argumenter, men der må da være visse anstændighedsgrænser for, hvor langt man kan komme ud. Når hr. Poul Westergaard siger, at bunden opsparing er nye skatter, så er jeg nødt til at sige, at det er i hvert fald en behagelig form for skatter, hvor man får 12 procent i rente, og jeg ved, at samtlige danske skatteydere godt vil have de øvrige skatter byttet til den form.

Og så udtalelserne om priserne på hjemmemarkedet. Det er ikke rigtigt, når det bliver hævdet, at firmaer har ensartede priser på alle deres varer. De veksler fra måned til måned, undertiden fra uge til uge, op og ned, hvor undertiden eksportmarkedet er højest, og undertiden det modsatte, men hvor det i øvrigt i samtlige erhverv altid har været en fastlåst kendsgerning, at en fornuftig afsætningsituation for hjemmemarkedet er en forudsætning for en eksport, der kan løbe under skiftende vilkår.

Sætningen om lønmodtagernes reaktion på skatteflåningen vil jeg bede om at man ser under den synsvinkel, der er den reelle, efter at de har fået udbetalt 5 dyrtidsportioner a 2 mia kr. pr. stk.. Det er ud fra den synsvinkel, det skal ses, og ikke ud fra øjeblikkets synsvinkel.

Formanden:

Vi går da til anden omgang, hvor taletiden er indtil 10 minutter. Undtaget herfra er de første 3, der har indtil 20 minutter.

Per Hækkerup (S):

Jeg vil gerne gøre nogle enkelte bemærkninger til nogle af ordførerne for de andre partier. Jeg lyttede med stigende overraskelse til hr. Glistrups talkunst, hans optælling af, hvor meget det drejede sig om, at man formindskede mulighederne for skattnedsættelser med som følge af dette forslag, og til min store overraskelse nåede hr. Gli-

[Per Hækkerup.]

strup op på 5-6 mia kr. Jeg har tidligere kendt en partileder, det var hr. Starcke, der var lige så stor en talækvilibrister, men det hjalp ham altså ikke. De tal, hr. Glistrup opererede med, kan jo overhovedet ikke sammenlignes. Den ordning, vi står med her, går ud på, at der i omkostningsdæmpende tilskud skal udbetales 1,9 mia kr. Der skal spares på det offentlige, på statens budgetter godt 1,5 mia kr., og der gennemføres en bunden opsparing på 1,1 mia kr. Hverken de tal eller nogle andre, hr. Glistrup opererede med, kan man lægge sammen, fordi det er tal, der delvis ophæver hinanden.

Til hr. Brusvang har jeg kun én bemærkning, som jeg synes jeg er nødt til at sige.

Hr. Brusvang refererede til det sidste afsnit i flertalsbetænkningen, hvor der er givet udtryk for en hensigtserklæring med hensyn til fortsat at arbejde med en dybtgående undersøgelse af de offentlige udgifter, og hr. Brusvang gav udtryk for en vældig glæde over, at nu havde man socialdemokratiets underskrift på det.

Nu skal jeg tilgive hr. Brusvang, han kan jo ikke gøre for, at han er ny i politik, men hvis han havde fulgt med, så ville han vide, at det parti, han tidligere stod i, har givet udtryk for ønsket om at få sådanne langsigtede besparelsesbestrebelse sat i gang. Så sent som efter at hr. Brusvang er blevet medlem af dette høje ting, gav den socialdemokratiske ordfører under finanslovdebatten udtryk for nøjagtig det samme. I vores kommentarer til fremsættelsen af P-plan II har vi stærkt understreget, at netop med udgangspunkt i P-plan II og dens påpegning af, hvor nødvendigt det er at tilstræbe en anden ressourcefordeling, som det hedder med et fint fremmedord, må også en gennemgribende undersøgelse af det offentlige udgiftspolitik indgå. Så det er altså ikke noget nyt, der er tale om her. Vi har klart og tydeligt tilkendegivet, at vi ønsker at gå i gang med budgetoverslagene, så snart det er muligt at afse tid til det, og det skulle det være, når vi efterhånden får dæmpet talelysten herinde.

Til hr. Gert Petersen vil jeg sige, at jeg undrer mig over, at hr. Gert Petersen begynder at referere fra drøftelser, hans parti og mit parti har haft. Indholdet af drøftel-

serne har ikke været offentligt meddelt, men resultatet af drøftelserne har. Det er vist en ny praksis, hr. Gert Petersen her indleder. Hvis jeg skulle tage tråden op, kunne jeg jo også begynde at referere fra de drøftelser, vi havde i foråret, som resulterede i besparelser, men jeg tror ikke, det er fornuftigt med en sådan praksis, for det betyder jo, at så er man fremtidig afskåret fra at kunne lægge løse tanker frem, som måske efterhånden kan blive til en politik, hvis det på den måde skal kunne rives ud af sin sammenhæng og, inden man har forpligtet sig til det, tillægges én som faste udslag.

Jeg er altså ked af, at hr. Gert Petersen har fundet anledning til at benytte en sådan fremgangsmåde. Jeg går ud fra, at det er sidste gang, han gør det; ellers vil det være overordentlig svært at føre politiske samtaler af fortrolig karakter med hr. Gert Petersen.

Så vil jeg gerne sige til hr. Gert Petersen og hr. Knud Jespersen, som begge voldsomt angreb det, der her er lagt frem: vores udgangspunkt er det ganske enkle, at som den økonomiske situation er, er det nødvendigt at gøre noget. Det, vi har kunnet forhandle os til rette med de tre andre partier om, er lige så lidt det, vi ønskede, som det er det, hvert enkelt af de tre andre partier ønskede. Det er et resultat af drøftelser, det er et resultat af et kompromis, men udgangspunktet for, at vi har været med i disse forhandlinger — og det synes jeg både hr. Gert Petersen og hr. Knud Jespersen skal lægge sig på sinde, og her er det helt andre små talstørrelser end hr. Glistrups talstørrelser, det drejer sig om — er nemlig mandattallet mere eller mindre letsindigt skulle forene sine kræfter med SF's og kommunistisk partis, så kunne vi jo ikke rokke en tøddel. Hvis der skal gennemføres noget, er vi nødt til at have flere partier med, og da vi ikke er tilhængere af demonstrationspolitik, hvor man bare står op og lufter sine mere eller mindre gennemtænkte ideer og synspunkter og argumenter, men er tilhænger af, at vi skal forsøge på at nå resultater, ja, så er vi gået ind i disse alvorlige forhandlinger med regeringen og de to andre partier.

Og hvad er det så, der er kommet ud af det? Ja, der ligger et forlig, som er oplyst over for politisk-økonomisk udvalg og nu

[Per Hækkerup.]

over for folketinget og offentligheden. Det ligger som et bilag til betænkningen. Vi havde meget gerne set, at flere partier havde kunnet tilslutte sig dette forlig. Vi gjorde os ihærdige anstrengelser for at få inddraget de radikale i drøftelserne, men det viste sig, at det ikke var muligt, og det viste sig, at afstanden mellem de radikales vurderinger af, hvad der skulle gøres, og vore vurderinger var så store, at de ikke mente at kunne tilslutte sig det, som de fire andre partier kunne tilslutte sig.

Men vi fire partier nåede et forlig. Forliget omfatter det, der står i forliget, og ikke en tøddel mere. Til gengæld er forliget sådan, at inden for det, der omfattes af forligets ordlyd, kan intet parti fravige det, uden at de tre andre partier er enige heri. Det kan for os alle fire partier betyde, at der kan komme afstemninger, hvor vi er meget kede af at skulle stemme sådan, som vi i henhold til forliget er forpligtet til at gøre det. Men det er nu engang de vilkår, der gælder, når man indgår et forlig.

Men jeg vil gerne sige det klart og tydeligt, så ingen kan være i tvivl om det, at forliget rækker ikke længere end dets ordlyd er og siger. Jeg hørte her, det i regeringen skulle være besluttet at gennemføre et totalt ansættelsesstop. Jeg må sige, det falder uden for forliget; det er regeringens eget ansvar, hvis det er tilfældet. Det er ikke vort ansvar. Det har heller ikke været diskuteret med os, men det er regeringens ansvar, og sådan har regeringen naturligvis, uden at spørge os, mulighed for at foretage sig en række andre ting, som ikke ligger i dette forlig. Selv om jeg nok synes, almindelig venlighed og høflighed kunne have ført til, at man i hvert fald havde orienteret os lidt om det, da det jo ikke er helt betydningsløst, om man laver et ansættelsesstop. Men det får nu være.

Sådan skal man altså opfatte forliget og ikke på nogen som helst anden måde, men til gengæld også med den konsekvens, at vi er forpligtede, alle de 4 partier, der har tiltrådt det.

Så har man meget drøftet forligets politiske betydning, og jeg tror, forliget har en meget stor betydning. Til de forskellige ordførere, som mener på befolkningens vegne at kunne udtale sig med usvigelig sikkerhed

om, hvordan befolkningen vil reagere, vil jeg med lige så usvigelig sikkerhed sige, at min vurdering er den, at hvis socialdemokratiet ikke var gået alvorligt ind i disse drøftelser med den hensigt at nå frem til en løsning, sådan som vi har nået det, så var der ikke kommet nogen løsning. Så havde de øvrige partier ikke kunnet enes om en løsning. Så havde vi været i den situation, at man enten havde ladet tingene gå, eller at regeringen havde valgt at udskrive et valg, hvor vi formentlig efter valget havde stået med en nogenlunde lignende sammensætning af folketinget som i dag og med problemer af økonomisk karakter, som i hvert fald ikke var blevet mindre i mellemtiden, og hvor løsningsmuligheder ville være blevet skudt yderligere et par måneder ud i fremtiden.

Jeg mener ikke, det ville have været forsvarligt af os at gøre det. Jeg mener, et ansvarligt parti — det gælder selvfølgelig alle ansvarlige partier — burde have ladet nogle særsynspunkter falde og medvinket i en fornuftig og forsvarlig ordning.

Så har jeg et par bemærkninger til en af de skrivelser, vi har fået.

Jeg vil gerne i forlængelse af det, arbejdsministeren sagde, sige, at den skrivelse, vi har fået fra Dansk Arbejdsgiverforening og Industrirådet i forening, er en af de ejendommeligste henvendelser, jeg har set rettet fra erhvervsorganisationer til folketinget. En af de ejendommeligste.

Det er mig komplet ubegribeligt, at to ansvarlige organisationer kan få sig selv til at skrive:

„Selv om realiteten er, at virksomhederne bliver sat til at forvalte forbrugerpristilskud, opfattes ordningen som et tilskud til erhvervslivet, der kan udløse fornyet omkostningspres“.

Det er mig ubegribeligt, at de ligefrem opfordrer til det — for det ligger der i sådan en sætning — de, der burde være mest interesserede i, at der ikke kom en yderligere længdning. Det undrer mig, at det radikale venstres ordfører på tilsvarende måde tager det som en hel selvfølge, at dette forslag bliver praktisk taget virkningsløst, fordi det bliver opvejet af længdning. Jeg opfordrede tingets partier til sammen med regeringen at henstille, at man nu undgår en sådan længdning, fordi man derved vil svække

[Per Hækkerup.]

virkningerne af denne lovgivning og derved igen vil komplicere problemerne. Jeg ville anse det for en mere ansvarsbevidst handling, hvis man havde givet udtryk for tilslutning til et sådant ønske og til en sådan appel.

Det er mig ligeledes fuldstændig uforståeligt, og det er slet ikke begrundet i skrivelserne, hvorledes de to organisationer kan skrives:

„Det nu fremsatte forslag om omkostningsdæmpende ydelser kan spærre vejen for en langsigtet løsning“.

Hvordan det? Hvorfor det? Der må dog være et eller andet argument for, at man kan fremsætte en sådan forvredet tankegang. Hvordan skulle det, at vi laver en midlertidig løsning, der har til hensigt at søge at bremse prisstigningerne, kunne bremse for mulighederne for at nå frem til en langsigtet løsning, som de to organisationer siger de er tilhænger af?

Og så kommer lige så ejendommeligt i denne skrivelse:

„En varig løsning, der tilvejebringes ved drøftelse mellem regering og folketing, erhvervsliv og arbejdsmarked, og som kan få virkning fra andet halvår 1974, vil være at foretrække for en hovedkuld løsning, der er knyttet til de dyrtidsportioner, som udløses af januarpristallet i år“.

Og så fortsætter man:

„Industrirådets og Arbejdsgiverforeningens forretningsudvalg beder derfor regeringen overveje at udsætte de igangværende forligsdrøftelser og behandlingen af samtlige nævnte lovforslag og at tage initiativ til de af os forslåede drøftelser om en varig løsning.“

De to organisationer, som måske mere end nogen andre skulle forstå betydningen af, at man forsøger at holde igen med omkostningsstigningerne, siger: Vi behøver ikke at gøre noget det første halve år. Der kommer 3 dyrtidsportioner. Det ser vi bort fra. Det skal vi nok udbetale. Nu ved vi altså også, at der er nogen, der meget vel har råd til at udbetale dem. Det siger man altså i en situation, hvor regeringen prøver på i samarbejde med 3 andre partier at få en midlertidig ordning igennem, mens man ellers ustandselig fortæller os, at det eneste

nødvendige er, at man får bremset disse omkostningsstigninger. Mens man atter og atter har harceleret over den automatik, der ligger i dyrtidsreguleringsordningen og peget på den, så kommer man altså nu og siger til os: Stands det der, stands det der. Lad det bare glide et halvt år. Så kan vi snakke om, hvad der skal ske, når vi kommer ind i andet halvår af 1974.

Det er ikke ansvarlig tale. Til gengæld ligner det til forveksling det konservative forslag til en løsning.

Formanden:

Jeg vil gerne allerede nu meddele, at det er min agt at gennemføre en udsættelse af mødet ca. kl. 19 og genoptage det 1 time senere. Der er jo mange forslag på dagsordenen endnu.

Glistrup (FP):

Både før og efter folketingsvalget den 4. december er der sagt mange smukke ordklingklangerier fra de fleste partiers side om, at nu gælder det om at sætte indkomstskatten ned, nu gælder det om at indsnævre den stadigt voksende uhyrlige offentlige sektors svulmen. Det er ikke her, det store skillespørgsmål i dansk politik er, ikke om man siger det ene eller det andet om disse spørgsmål. Det store skillespørgsmål i dag i dansk politik drejer sig om, hvem der i handling vil være med til de drastiske udgiftsned sættelser, som er nødvendige, for at vi virkelig kan få lavet grundlaget for en effektiv indkomstskattereduktion, og her har så altså de fire forligspartier placeret sig ganske tydeligt. Undskyldende siges det nu, f. eks. fra hr. Arne Bjerregaards side: dette er kun en foreløbig løsning, eller fra hr. Brusvangs side: dette er en meget kortvarig løsning.

Men er det så endda kun en kortfusende knallert, så er det en dyr knallert. Hr. Per Hækkerup kunne ikke forstå, hvorfor den faktisk satte os mere end 5 mia kr. tilbage i forhold til det niveau, vi var på ved denne måneds begyndelse for det store felttog mod indkomstskattetrykket i kraft af nedsættelse af udgifter i den offentlige sektor. Når hr. Per Hækkerup ikke kunne forstå det, er det formentlig, fordi hr. Per Hækkerup igennem en meget lang årrække har vænnet

[Glistrup.]

sig til at kigge på tingene set ud fra den røde bygnings vinduer og ikke set fra befolkningens side.

Hvis vi ser, hvordan skattheyderne er stillet nu, sammenlignet med, hvordan de var stillet før forliget, er forholdet det, at før dette forlig blev indgået, kunne de ikke forvente at skulle aflevere de ca. 2 mia kr., som skattheyderne nu skal aflevere i form af omkostningsdæmpende ydelser til arbejdsgiverne. Skattheyderne kunne ikke regne med, at de skulle af med de 1.120 mill. kr., hvortil hr. Jens Møllers forhandlinger har ført provent af den bundne opsparing op. Derfor skal skattheyderne nu ifølge de to poster betale for de tabte slag fra de fire forligspartners side med godt og vel 3 mia kr., ud over hvad man måtte regne med ved denne måneds begyndelse.

Men herudover er der så sket det, at de offentlige besparelser, som man måtte have forventet ved månedens begyndelse, er blevet skåret ned med i hvert tilfælde et beløb på et par milliarder kroner. Det vil sige, vi må forvente offentlige udgifter i øvrigt på et par milliarder kroner, ud over hvad vi ellers skulle have været udsat for, som situationen måtte bedømmes den 1. februar, og det er skattheyderne, der skal betale disse yderligere 2 mia kr.

Derfor, hr. Per Hækkerup, sætter dette forlig indkomstskattereduktionsbestrebelse 5 mia kr. eller mere tilbage i forhold til, hvordan det ville have været, som situationen tegnede sig ved denne måneds begyndelse. Det er prisen for denne foreløbige, denne meget kortvarige løsning, og derfor har Dansk Arbejdsgiverforening og Industrirådet så fuldstændig ret, når de i deres klogskab siger, at man spærrer for en langsiget løsning. Men når hr. Per Hækkerup ikke kunne forstå det ene argument, er der jo heller ikke noget at sige til, at han også kunne finde det andet argument særdeles besynderligt.

Det er en særdeles realistisk vurdering, Dansk Arbejdsgiverforening og Industrirådet giver, når de siger: hvis dette gennemføres, spærrer det for en langsiget løsning; hvis dette gennemføres, udløser det en lønglidning. Så kan det ikke nytte noget, at hr. Per Hækkerup kommer og siger, at vi ligesom regnmagerne dernede i Afrika bare skal

besværge og sige: vi kan ikke tale om sandheden, som den er, for den brutale sandhed er, som Dansk Arbejdsgiverforening og Industrirådet udtrykker det: vi åbner med dette forlig for en mægtig omkostningsekspllosion, en mægtig lønglidning, og det bliver ikke bedre, fordi hr. Per Hækkerup opfordrer til, at vi skal sige: tyst-tys.

Det bliver heller ikke bedre ved, at hr. Melchior eller hr. Arne Bjerregaard eller hr. Christophersen siger: det her er en midtsøgende linje. Hvis det er rigtigt, at det store problem i dansk politik i øjeblikket er at få gjort noget effektivt for at begrænse indkomstskatterne, er det ikke nogen midtsøgende linje at sætte os 5 mia kr. tilbage. Det er en yderfløjspolitik, man gør sig skyldig i her, som aldeles modvirker, at vi kan komme frem til nogen realistisk løsning på landets problemer.

Den realistiske løsning var jo lige om hjørnet, som hr. Poul Westergaard så klart beskrev det. Med det store arbejde, der var gjort i politisk-økonomisk udvalg, var der jo lagt op til, at der kunne være kommet en alternativ løsning baseret på offentlige besparelser, ikke på de af regeringen fastsatte 2,9 mia kr., men måske på 3,5 mia kr. eller noget i den stil. Vi lå ved månedens begyndelse derhenne, at vi måtte forvente, at det havde været meget let for hr. Christophersen og hans parti med 112 mandater bag sig i dette ting at hale et forlig hjem, som kunne komme til at redde tingene, løse de økonomiske problemer, vi står i, både de akutte og de længere varende, ved simpelt hen at gennemføre offentlige besparelser og deraf følgende indkomstskattereduktioner fra 1. januar 1975.

Jeg mener ikke, hr. Per Hækkerup kunne klare regnestykker med skattetryk godt, men han klarede til ud regnestykket med mandattal, hvor hr. Per Hækkerup ganske realistisk fik fastslået, at der var 64 mandater for den løsning, som hr. Per Hækkerup måske gerne ville have været gået ind på med hr. Gert Petersens og hr. Knud Jespersens partier. Men når der var 64 mandater til den side, så var der 112 mandater til en realistisk langsiget løsning af problemerne, som lå snublende nær, hvis ikke regeringspartiet, formentlig fordi det regnede ud, at der skulle 28 fremskridtsmandater til, som man ikke havde lyst til at slutte forlig med,

[Glistrup.]

gik på eventyrtogt i udvalgsværelse 1. Det var derfra, man så fik blokeret enhver rimelig udvikling i dansk politik inden for i hvert tilfælde det næste år.

For sandheden er jo, som hr. Schlüter bl. a. fremhævede det, at dette forlig indeholder et enkelt punkt, punkt 1 i afsnit III, som aldeles blokerer en fornuftig udvikling i dansk politik i det kommende år, hvis forliget virkelig skal ophøjes til lov. Det er ikke rigtigt, når hr. Poul Westergaard håber på, at efter dette kommer der hurtigt en lysning, kommer der hurtigt et forår. Det gør der ikke, hvis det tal på 1.550 mill. kr., som findes i forliget som maksimum for, hvad vi kan lave af offentlige besparelser på statsbudgettet frem til 1. april 1975, virkelig kommer til at stå ved magt.

Jeg ved godt, at hr. Christophersen trøster sig med, at der foran de 1.550 mill. kr. står det lille ord „mindst“, men det hører jo til den almindelige dialektik i dette forlig, at når man skriver mindst 1.550 mill. kr. i punkt 1, så definerer man i punkt 2, at i det foregående betyder ordet „mindst“ „højest“. Hvordan man end vender og drejer sig, kan vi ikke, som det også fremgår af hr. Per Hækkerups udtalelser her fra talerstolen for et øjeblik siden, komme videre end de 1.550 mill. kr. i offentlige besparelser, hvis dette skrækkelige forlig virkelig skal få lov til at blive ophøjet til lovskrift.

Derfor er det så uhyre vigtigt, at vi nu ikke yderligere det ene år efter det andet sinker som man i dansk politik de sidste 10-15 år har sinket, at man kommer i gang med de bestræbelser, som perspektivplanlægningen fremfor noget andet har påpeget vi skal i gang med, og stadig bliver ved med at skubbe tingene ud foran os.

Hvor øjner man da lys i dette mørke? Ja, hr. Brusvang øjnede lys i den udtalelse fra flertallet, der er i betænkningen om, at man er enig om, at der allerede i indeværende folketingssamling bør indledes et arbejde med en offentlig udgiftsreform med henblik på sænkning af indkomstskattetrykket. Hr. Brusvang glædede sig over, at man havde kunnet få socialdemokratiet til at skrive under på det. Her var lyset for hr. Brusvang, når hans korte knallert var fuset ud og ikke længere kunne fungere, når denne

forløbige kortvarige løsning havde udtømt sine virkninger.

Men der er ingen grund for hr. Brusvang til at glæde sig over de ord. Det er ord, som vi, der har siddet ved fjernsynsskærmen i de næsten 2 år, hr. Per Hækkerup var budgetminister, har hørt gang efter gang. Nu har vi indledt det dybtgående arbejde for at få offentlige udgiftsreformer og besparelser med henblik på en sænkning af indkomstskattetrykket, og vi hørte det såmænd også, før hr. Per Hækkerup blev budgetminister. Der er intet nyt under solen i disse tomme ord om, at man skal indlede et dybtgående arbejde i den henseende. Vi har al mulig erfaring fra de sidste 10-15 år for, at sådan nogle ord ikke følges op af nogen som helst reel dækning. Vi får at vide hver evig eneste gang: ja men denne gang skal det være. Denne gang skal det være. Men det er ikke blevet nogen af gangene, og det er tålmodigheden aldeles udtømt med. Derfor er lyset ikke at finde i det, som hr. Brusvang fremhævede.

Skal vi overhovedet finde lys i dette mørke, så kan lyset kun findes et eneste sted efter dette forligs indgåelse, og det er i grundlovens § 42. Kun hvis man kommer med den hurtige handling, som grundlovens § 42 kræver inden for de næste 4-5 dage, kun hvis man slutter op om at skære hovedet af den skam, som mange vil føle ved at sige ja til et initiativ fra fremskridtspartiets side, kun hvis man gør det og går med til at samle sig om dette initiativ med hensyn til at nå op på de mindst 60 folketingsmedlemmer, kan vi her øjne nogen som helst mulighed for, at der kan føres en fornuftig økonomisk politik i dette land i det næste års tid.

Hr. Per Hækkerup var af den opfattelse, at befolkningen forstod dette økonomiske forlig og ville slutte op bag det. Det er da muligt, at befolkningen vil det. Hverken hr. Per Hækkerup eller jeg skal selvfølgelig gøre os til dommere over, hvad vi tror at befolkningen vil gøre. Men vi kan da vistnok være enige om, at det, som dette forlig udtrykker, i den grad går på tværs af den tale, der blev ført over for befolkningen i ugerne op til den 4. december, i den grad går på tværs af, hvad befolkningen måtte forvente af dette folketing, at man anstændigvis må lade befolkningen få lov til at tale igen.

[Glistrup.]

Går det så, som jeg håber at det vil gå, nemlig at den danske befolkning siger et dundrende nej til dette forslag til lov om omkostningsdæmpende ydelse, således at vi virkelig kan få alternativet: offentlige besparelser, det klare alternativ, der samler 112 mandater bag sig i dette ting, så vil vist alle, også de fire forligsparter, være enige om, at konsekvensen af et sådant dundrende nej ikke bare er det formelle, at loven om omkostningsdæmpende ydelse er faldet, men det er også, at vi har opnået, at vi har fået rensset luften for alle de andre mærkelige tanker om nedskæring af besparelsesmulighederne til de 1.550 mill. kr., om at vi skal have denne tvangsopsparing, og hvad der ellers er af grimme tidsler i den buket, som de fire forligsparter har præsenteret os for.

Men det er nødvendigt, hvis man vil bruge denne den eneste realistiske vej for at spærre for det lovforslag, der her er tale om, at man allerede i aften besinder sig på, at man godt kan — når det gælder om at nå et lykkeligt resultat for landet — tillade sig at være i stue med fremskridtspartiet og være med i et fælles initiativ for at vi kan samle disse 60 underskrifter, for at det danske folk kan få lov til at tale, for at det danske folk kan få lov til at sige, om det virkelig kan godtage, at man kommer til et sådant resultat, som man er kommet til efter at have fået sammensat det folketing, vi har fået, og hvor det jo er blevet sagt, at de ansvarlige partier har sluttet sig sammen.

Må jeg slutte med at erindre om, hvad mit partis ordfører ved første behandling sagde om disse ansvarlige partiers sammenstemtlen om dette forlig. Det er jo simpelt hen sket efter devisen: her gælder det bare om at komme af sted; så hellere komme galt af sted end slet ikke komme af sted. Det, der i virkeligheden er sket med dette helt umulige kamelslugerforlig, som hr. Knud Jespersen kaldte det, er, at man har handlet efter denne devise, og nu er der så megen prestige i det, at der kun går én vej tilbage

til fornuften, vejen over grundlovens § 42, vejen over at spørge det danske folk ved en folkeafstemning.

Christophersen (V):

Jeg synes, at debatten her ved andenbehandlingen har været præget af nogen forvirring. Der har også været fremført synspunkter, som jeg godt vil benytte lejligheden til at kommentere mere for at forhindre misforståelser i yderligere at brede sig.

Jeg vil godt starte med et principielt synspunkt, som hr. Schlüter, men også nogle af de øvrige ordførere, var inde på, idet de sagde, at de forhandlinger, der er gået forud for dette forlig, har fundet sted bag lukkede døre. Der er ikke nogen overensstemmelse, sagde de, mellem de synspunkter, statsministeren gav udtryk for i sin åbningstale, og så det faktiske forløb.

Til dette vil jeg godt sige, at det udvalgs arbejde, der har fundet sted om de økonomiske problemer, naturligvis i allerhøjeste grad har måttet være retningsgivende for regeringens og regeringspartiets vurdering af, hvor de politiske kompromismuligheder lå. Vi har i efterhånden adskillige uger gennemført et meget omfattende opklaringsarbejde i det politisk-økonomiske udvalg. På grundlag af dette arbejdes forløb var det klart, at regeringen måtte forsøge at danne sig et indtryk af, hvor kompromisets muligheder lå.

Dernæst var det klart, at hvis man sigtede mod en politik, hvor også hele dyrtidsreguleringen og de virkninger, den ville have på omkostningsudviklingen, skulle tages med — og det var noget meget afgørende for regeringen — så kunne man næppe forvente en sådan politik gennemført, medmindre man forud for beslutningerne havde et indtryk af, hvor socialdemokratiet med hele dets historiske placering og tilknytning til arbejdsmarkedet befandt sig. Så man skal såmænd ikke undre sig så meget over, at venstre og regeringen har brugt tid på at undersøge socialdemokratiets holdning til problemerne. Jeg tror, at enhver anden re-

[Christophersen.]

gering ville have været i den samme situation.

Så kunne man naturligvis have valgt en anden form for økonomisk politik, hvor man ikke mente, at det var nødvendigt at gribe ind over for omkostningsudviklingen. Det synspunkt har jo også været fremført fra denne talerstol i dag, senest af hr. Glistrup, at man slet ikke behøvede at beskæftige sig med virkningerne af de 3 dyrtidsportioner, der kommer i marts, og de 3-4, der kommer til september, men at man alene kunne have løst problemerne ad den — undskyld, jeg siger det, hr. Glistrup — traditionelle vej, nemlig den finanspolitiske strammings vej. Jeg skal senere vende tilbage til dette, men jeg vil blot sige, at det altså ikke var regeringens eller venstres opfattelse. Vi lagde afgørende vægt på, at det, man nåede frem til, var en kombination af en omkostningsdæmpende politik og en økonomisk stramning.

Så har et par af ordførerne, både hr. Schlüter og hr. Dahlgaard, gjort det synspunkt gældende, at det forlig, man nåede frem til, var et forlig, hvormed forligspartierne ligesom afskar andre partier fra at deltage. Jeg tror, man ganske har misforstået karakteren af det forlig, der blev indgået mellem venstre og socialdemokratiet. Det er ikke et forlig i dette ords sædvanlige christiansborgske forstand, for den normale form for politiske forlig er naturligvis forlig mellem partier, som derefter udgør et flertal. Det, socialdemokratiet og venstre nåede frem til, var en aftale mellem 2 partier, som ikke tilsammen havde et flertal; det var en aftale om et forhandlingsoplæg, de derefter ville lægge frem, og så var det naturligvis op til de øvrige partier i folketingsudvalget og i folketinget at afgøre, i hvilken udstrækning de ønskede at deltage i seriøse drøftelser om dette oplæg. Det viste sig altså, som forhandlingerne skred frem, at der var 2 andre partier, som ønskede at deltage i disse forhandlinger, nemlig centrum-demokraterne og kristeligt folkeparti, mens de øvrige partier af forskellige grunde, som der jo er utømmende argumenteret for her i dag, ikke mente, at de kunne være med. Det kan man naturligvis beklage, men jeg mener, at det forløb, som forhandlingerne har fået, også i den sidste fase, har vist, at naturligvis var

partierne i folketinget sådan stillet, at de både med venstre og socialdemokratiet kunne optage forhandlinger om ændringer i dette oplæg.

Så var hr. Schlüter og hr. Dahlgaard inde på, at nu havde regeringen, nu havde venstre i realiteten kapituleret, der var ikke meget igen af venstres politik. Hr. Dahlgaard formulerede det på en måde, som jeg endnu ikke rigtig ved, hvordan jeg skal opfatte, men det gik nærmest på, at venstre var dygtig til at administrere det, der var andre partiers politiske linje. Det er naturligvis en kompliment, også fra en radikal ordførers side, men jeg ved altså ikke helt, om det skulle opfattes som en kompliment.

Men er det synspunkt nu overhovedet rigtigt, at der ikke blev virkeliggjort noget, som lå i regeringens oprindelige oplæg? Det må jeg bestemt bestride skulle være rigtigt. Det, som har været afgørende for regeringen fra starten, var at få gennemført en økonomisk politik, som for det første tog sigte på at få dæmpet omkostningsudviklingen, og dér vil måske både hr. Dahlgaard og hr. Schlüter erindre, at under valgkampen var venstre faktisk det eneste parti, der var optaget af dette problem. Det er først efter valget, det er først efter regeringsdannelsen, at andre partier her i salen har erkendt, at der rent faktisk lå et problem, som var så stort, at man måtte gøre noget ved det, og jeg synes, det er en ganske væsentlig erkendelse, som regeringen hermed har fået udbredt til andre partier.

Nu er der altså pludselig et flertal i folketingssalen, som erkender, at det, som venstre stod alene med, synspunktet om, at omkostningsudviklingen ikke blot kunne få lov til at rulle af sted med alle de konsekvenser, det ville trække med sig, er rigtigt. Det synes jeg er væsentligt. Vel, så kan man drøfte, hvilken teknik der skal anvendes, og dér ved alle jo, at regeringen havde et andet forslag, en anden teknisk løsning end den, som nu er lagt frem, men det ændrer dog ikke ved, at den afgørende politiske målsætning nu realiseres.

På tilsvarende måde vil jeg nævne besparelserne. De ønsker, vi havde om besparelser, ved man, lå på 2,9 mia kr., og det var naturligvis et ambitiøst mål. Jeg vil sige, at det var et mål, som lå betydelig højere end det, der nogen sinde er blevet realiseret i

[Christophersen.]

dette folketing, og det, som nu vedtages, selv om det er mere begrænset, ja, det kan såmænd sagtens måle sig med, hvad der nogen sinde tidligere er realiseret. Jeg tror endda, det er det højeste tal, vi hidtil har været præsenteret for.

Men om besparelserne gjaldt jo også, at dér var partiernes udtalelser både i valgkampen og efter valget meget, kan vi sige, forskellige. I socialdemokratiet var man meget, meget skeptiske over for, om man overhovedet kunne spare mere. Jeg skal slet ikke nævne SF og Danmarks kommunistiske partis holdning, for det gav sig selv, at det, som socialdemokratiet var skeptisk over for, det var de fuldkommen afvisende over for.

Men også i de andre partier var der megen skepsis over for, hvorvidt man kunne spare. Centrum-demokraterne mente, at det kunne blive yderst vanskeligt; kristeligt folkeparti sagde, at skulle man spare, så måtte det i hvert fald foregå meget langsomt, fordi der var en række problemer, som man ikke pludselig kunne løse. Selv fra de partier, som nu taler om, at de vældig gerne vil spare, forelå der ikke videre konkrete skitser; det er først her efter valget, vi er blevet præsenteret for spareskitser, og dem skal jeg i øvrigt om et øjeblik knytte et par yderligere bemærkninger til.

Jeg vil godt nævne en anden ting, som regeringen har lagt vægt på, og det er at få en aflastning af hele pengepolitikken. Vi kan ikke køre videre med en effektiv rente på 16 pct. på obligationerne. Jeg tror også, man skal betragte den bundne opsparing i den sammenhæng. Sådant som den er udformet, sådan som den vil blive administreret med det uændrede låneloft, man må regne med, vi skal have, så er virkningen af den bundne opsparing jo en ganske betydelig støtte til obligationsmarkedet. Hvis det blot kunne føre til, at den effektive rente gik ned med 1 pct. eller 2 pct., ved vi jo, at så ville det have en virkning på lejen eller den årlige boligudgift i nybyggeriet på 10-20 pct. Det er nok heller ikke noget, man helt skal se væk fra, og også det ligger i nøje forlængelse af, hvad regeringen har sat sig som mål.

Når det drejer sig om den valutariske situation, har mange her i dag talt om, at vi i løbet af sommeren og efteråret kom ind i en

situation, hvor det ville stramme til, og hvor den bundne opsparing kunne virke i kontraktiv retning. Nu kan man jo nok diskutere, hvor meget den vil virke i den retning, om ikke det nok så meget er en række andre ting, der vil virke sådan. Men jeg tror da ikke, vi kommer uden om at erkende, at der må en meget stram økonomisk politik til. Danmark kan ikke fortsat låne 6-7 mia. kr. om året på det internationale kapitalmarked. Vi er blevet anbragt i en situation, hvor vi forholdsvis hurtigt skal løse de økonomiske problemer, og derfor må man naturligvis også se den bundne opsparing i den sammenhæng. Det er et forsøg på at lave en afbalanceret løsning, hvor vi altså ikke alene satser på finanspolitikken, men hvor vi inddrager både en omkostningsdæmpende politik, en forøgelse af den private opsparing og så en finanspolitik i løsningen, og også dette ligger jo op til den målsætning, regeringen stillede sig.

Så jeg ved godt, at man hævder, den bundne opsparing ikke var regeringens politik, og det er ganske rigtigt, det er ikke en idé, der har groet i venstres have. Men dér vil jeg ligesom hr. Per Hækkerup og de øvrige repræsentanter for forligspartierne sige, at når man indgår et forlig, når man er nået det punkt, hvor man må afgøre, om man vil deltage i et politisk arbejde eller blot lade det hele sejle, så må man naturligvis også acceptere synspunkter, som de øvrige forligspartier gør gældende.

Så sagde hr. Schlüter: ja men regeringen gjorde jo slet ikke noget for at undersøge de andre muligheder, der var, der var jo andre skitser. Ja, jeg ved ikke, hvad det er for skitser, hr. Schlüter tænker på. Jeg erindrer i hvert fald kun to skitser, som var fremme under forhandlingerne på det tidspunkt, hvor der skulle tages stilling. Hvis vi lige ser væk fra det med den omkostningsdæmpende ydelse, hvor der var meget bred enighed, så var der en skitse fra retsforbundet til — det indrømmer jeg — meget betydelige besparelser, men jo også med en række ubehagelige skatteting. Det tror jeg hr. Poul Westergaard glemte at nævne heroppefra, men så vidt jeg erindrer, forudså retsforbundet en ganske betydelig forøgelse af udskrivningen af skatter og afgifter. Jeg mener bl.a. at kunne erindre, at retsforbundet forestillede sig, at folkepensionsbidraget skulle hæves,

[Christophersen.]

og at det skulle være ganske betydeligt. Vel, det kan vi lade ligge, men det er jo ikke ligefrem noget, der reparerer på udskrivningsprocenten eller på trækprocenterne. Men så lå der altså en konservativ skitse, og jeg skal blot sige et par ord om den.

Den bestod for det første af et oplæg, som sigtede mod, at der nu skulle optages forhandlinger med arbejdsmarkedets parter om løsning af problemerne, og at man skulle vente, indtil alt dette var afklaret. Det var en skitse, som man fra regeringens side, synes jeg, tog seriøst på. Man undersøgte, hvordan holdningen til den var, og jeg tror, vi alle måtte erkende, at da vi fik en redegørelse for, hvordan det var forløbet, så var der ingen realiteter i det.

Vi kan sige, at det er beklageligt, vi kan undre os over det, eller vi kan tage det til efterretning, men realiteten var jo, at arbejdsmarkedets parter ikke kunne blive enige om at betræde den vej, det konservative folkeparti ønskede, og så må man erkende, at så er der ingen vej frem. Det er jo også den erkendelse, som alle partier i øvrigt drog under førstebehandlingen af regeringens oprindelige forslag, at man kan ikke lave noget, når det drejer sig om lønfastsættelsen, som organisationerne ikke på den ene eller anden måde er indforstået med. Den lære har regeringen altså nu også draget, og den lære synes jeg det konservative folkeparti fortsat skal drage, også når det drejer sig om deres egne tanker.

Så var der en spareplan. Jeg skal ikke kommentere den meget, for den blev kommenteret herfra allerede for et år siden, men jeg vil blot sige, at det var en spareplan, hvori der naturligvis var ideer, som regeringen kunne dele. Jeg ville da undre mig meget, hvis ikke den dukkede op igen på et senere tidspunkt, hvor vi på ny kunne tage den til efterretning eller diskutere den, måske også realisere noget af den, men det går altså ikke i forbindelse med dette års finanslov, det ligger klart, det er der ingen grund til at forholde nogen. Men den konservative spareplan var jo minsandten også, når det drejede sig om de store tal i den, af en sådan karakter, at den kunne der ikke have været samlet noget flertal om. Om den spareplan, som hr. Glistrups parti, fremskridtspartiet, har præsenteret, må jeg sige, at det også er

en plan, som der aldeles ikke er 112 mandater bag ved. Det ved alle, også fremskridtspartiet selv.

Jeg vil så godt sige lidt om de bemærkninger, der er faldet om den omkostningsdæmpende ydelse. Både hr. Schlüter, hr. Dahlgaard og hr. Glistrup har jo anlagt det synspunkt, at det virker ikke. Vel, det er jo første gang, vi præsenteres for fremskridtspartiets opfattelse, så det vil jeg i og for sig sige er i orden. Det undrer mig mere, at hr. Dahlgaard og hr. Schlüter ikke mener, at denne ordning virker.

For det første har begge de to partier jo været med til at gennemføre en ordning af tilsvarende karakter, nemlig i 1970, endda med hr. Dahlgaard som arbejdsminister. Men desuden, og det er måske nok så væsentligt, har vi jo i det politisk-økonomiske udvalg fået forelagt et talmateriale, som efter min opfattelse ganske klart dokumenterede, at der minsandten var en synlig effekt af den ordning, man lavede i 1970.

I den periode i 1970, hvor denne ordning virkede, udviklede det danske pris- og omkostningsniveau sig i et meget langsommere tempo end pris- og omkostningsniveauet i de øvrige lande, som vi normalt ønsker at sammenligne os med, så jeg kan altså slet ikke acceptere det synspunkt, at ordningen ikke skulle fungere. Jeg mener tværtimod, at netop en tilsvarende ordning, som begge de to partier tidligere har lagt navn til, har vist sig at være overordentlig anvendelig. Man kan vel endda tilføje, at den ordning, der nu er lagt frem, og som vi nu behandler, indeholder den fordel fremfor de ordninger, vi oprindeligt startede med at drøfte, at der er lagt en aftrapningsordning ind, sådan at man altså også ved, hvor vi befinder os, når 1974-75 er afsluttet.

Så sagde hr. Dahlgaard, at der var det problem, at den bundne opsparing kunne skabe en længlidning — sådan forstod jeg de udtalelser, der faldt — som ligesom kunne forskertse virkningerne, mulighederne, der lå i den omkostningsdæmpende ydelse. Jeg må sige, det synspunkt kan jeg nu ikke helt forstå, for det kan ikke være rigtigt, at man først hævder, at en bunden opsparing skaber kontraktion og risiko for ledighed, og derefter siger, at den kan være et argument for længlidning. Jeg tror heller ikke, at den bundne opsparing, som skal betales i som-

[Christophersen.]

meren og efteråret, skulle være et argument for længdning her i foråret, så det synspunkt mener jeg altså må uddybes lidt mere. Det behøver ikke nødvendigvis at være ved denne lejlighed, jeg vil ikke lægge op til en forlængelse af debatten, men vi får nok lejlighed til at drøfte hele denne problemstilling i tidens løb, også fordi vi jo i løbet af efteråret skal tage op til vurdering, om det her er noget, som man kan arbejde videre med, eller om vi har opnået de virkninger, vi ønskede.

Så må jeg bare til sidst sige et par ord til hr. Glistrup, som igen arbejdede med de store tal, at vi har noget, der hedder de store tals lov, men det er altså ikke den, som er til behandling her i dag, og jeg mener nok, at hr. Glistrup burde have sat sig lidt mere ind i de faktiske oplysninger, vi har fået, end han synes at have gjort. Jeg vil ikke sige, at arbejdet i det politisk-økonomiske udvalg helt har været spildt, men det er mit indtryk, at der har været nogle alvorlige glip, siden der kunne optræde et regnestykke som det, vi her blev præsenteret for.

For det første betyder forliget jo ikke, at skatteyderne skal aflevere 1,9 mia kr., for at man dermed kan få den omkostningsdæmpende ydelse. Det er en fuldkommen misforståelse. Det, som regeringen stillede op som mulighed, det, der var valget for folketinget her, det var enten at bruge 1,9 mia kr. på en omkostningsdæmpende ydelse eller at skaffe sig et så meget desto større overskud på statens drifts-, anlægs- og udlånsbudget. Det var valgsituationen.

Hvis ikke man ville gøre nogen af delene, men udbetale de 1,9 mia kr. til skatteyderne i form af en skattelettelse uden i øvrigt at røre ved prisudviklingen, ville vi få en galoperende inflation, og så ville vi først få alvorlige valutariske problemer. Det, der altså var valget, var, om man skulle føre en meget stram finanspolitik, eller om man skulle lette finanspolitikken med 1,9 mia kr. og så til gengæld sætte ind over for omkostningsudviklingen; så de 1,9 mia kr. kan hr. Glistrup godt lade glide ud af sit regnestykke.

På samme måde er det jo heller ikke så-

dan, at skatteyderne skal betale 1,1 mia kr. i bunden opsparing ud i al fremtid. Det er da en ordning, der skal gælde ét år, det er da en ordning, der har et pengepolitisk formål, det er da en ordning, der skal gælde i en periode, hvor vi i øvrigt skal i gang med den langsigtede udgiftspolitik. Jeg kan min sandten ikke se, hvordan den omstændighed, at den bundne opsparing er afsluttet om et år, skulle have bragt os længere tilbage, når vi når frem til tidspunktet med hensyn til at begrænse indkomstskattetrykket. Det forstår jeg faktisk slet ikke.

Så siger hr. Glistrup, at besparelserne bliver skåret ned med 2 mia kr. Jeg skal blot om dette sige, at det altså ikke er korrekt, og jeg tror ikke, jeg behøver at argumentere yderligere for det. De, der har fulgt med i udvalgets arbejde, vil kunne overbevise sig om, at det er, som jeg her har sagt.

Dahlgaard (RV):

Hr. Glistrup appellerede til, at man nu fik sendt dette lovforslag ud til folkeafstemning. Jeg tror ikke, hr. Glistrup skal regne med, at det er en idé, der vil vinde større tilslutning, i hvert fald ikke inden for det radikale venstre. Jeg vil også gerne i anledning af, at hr. Glistrup ligesom tager ledelsen i et spørgsmål af denne art, gøre den bemærkning, at hvis man går udvalgsarbejdet igennem, også sådan som det kan ses, når man gennemgår bilagene fra udvalgsarbejdet, så tror jeg, at en uheldet iagttagelse ville komme til det resultat, at hvis et forslag om at sende dette forslag ud til folkeafstemning skulle fremsættes, så skulle det fremsættes af et parti, der havde engageret sig stærkere i udvalgsarbejdet, end fremskridtspartiet har gjort.

Hr. Per Hækkerup var inde på Arbejdsgiverforeningens og Industrirådets skrivelse. Denne skrivelse har også overrasket det radikale venstre, både hvad angår indholdet, og ikke mindst hvad angår det tidspunkt, hvorpå den fremkom. Det er ikke morsomt som ordfører at være med til at drøfte et forslag om omkostningsdæmpende ydelse her i denne sal om formiddagen i den tro, at der er tale om et forslag, som i hvert fald har en vis opbakning fra erhvervslivets side, og så om eftermiddagen at få at vide, at det

[Dahlgaard.]

forholder sig altså aldeles anderledes, således som det kommer til udtryk i denne skrivelse.

Vi har på de samråd, vi har haft med ministre i udvalget forstået, at det ikke er manglende kommunikation mellem regeringen og erhvervslivet, der er grunden til, at vi står så overrasket over for dette og må altså indtil videre gå ud fra, at de to organisationer pludselig, jeg havde nær sagt har fået pip. Men jeg vil dog gerne til en enkelt af de ting, som hr. Per Hækkerup fremdrager i denne fællesskrivelse fra de to organisationer, sige, at dér synes jeg måske nok, der er et fornuftigt indhold. Hr. Per Hækkerup sagde, at han ikke kunne forstå, når de to organisationer siger, at det fremsatte forslag om omkostningsdæmpende ydelse kan spærre vejen for en langsigtet løsning.

Denne bemærkning er fremsat i sammenhæng med arbejdet i den siddende dyrtidskommission, og det er sandelig meget let at forstå, at de overvejelser, man dér gør sig, naturligvis vil blive påvirket — og jeg mener med risiko for at blive påvirket: i uheldig retning — af dette forslag til lov om omkostningsdæmpende ydelse. Jeg gentager den appel til regeringen og til socialdemokratiet om i dette spørgsmål at påvirke parterne i dyrtidskommissionen, som jeg fremsatte i mit første indlæg.

Det er ikke rigtigt, når hr. Per Hækkerup og hr. Christophersen hævder, at det radikale venstre nu kommer og siger, at denne lov om omkostningsdæmpende ydelse slet ingen virkning vil få. Vi erkender, at den vil få en virkning, men vi tror ikke, således som den nu er kommet til at se ud, at den vil få en virkning, der står i rimeligt forhold til den enorme indsats af pengemidler på en midlertidig ordning, der her er tale om 1,9 mia. kr. er et beløb, som dette folketing vistnok aldrig nogen sinde har sat ind på løsning af en opgave, hvis tidsmæssige perspektiv er et halvt til et helt år. Vi må stadig beklage, at dette lovforslag i øvrigt modsat situationen i 1970, som hr. Christophersen henviser til, bakkedes op af en forkert finanspolitik, bakkedes op af en finanspolitik, der virker på de forkerte tidspunkter, således som vismænd og andre har gjort opmærksom på.

Jeg må også i tilknytning til hr. Christophersens undren over, at jeg mener, at den bundne opsparing kan føre til længlidning, gøre opmærksom på, at det er ganske det samme fænomen, som vi jo alle sammen har været enige om der knytter sig til indkomstbeskatningen. Vel er indkomstskatterne i sig selv noget, der samler penge op og dermed virker finanspolitisk kontraktivt, men som skat, som noget, der påvirker lønmodtageres adfærdsmønster på deres arbejdsplads, er det med til at iværksætte en længlidning; og det mener jeg egentlig at hr. Christophersen også ved andre lejligheder har givet udtryk for. Det havde været bedre at erstatte den med de forholdsvis beskedne yderligere besparelser, der skulle til for finanspolitisk at have samme effekt, og som det radikale venstre har fremsat forslag om i konkret form. Jeg tror ikke, der er ét eneste af disse forslag, som venstre ikke ved tidligere lejligheder har gjort sig til talsmand for, men venstre har nu fuldstændig prisgivet sin handlefrihed og kan ikke føre selvstændig sparepolitik i det kommende år, en for en regering helt usædvanlig situation.

Jeg kan tilslutte mig flertalsbetænkningens bemærkninger om, at nu bør der sættes et arbejde i gang om de langsigtede besparelser. Vi vil i det radikale venstre gerne være med til at overveje, om arbejdstilrettelæggelsen måske skal ske på en noget utraditionel måde. Med utraditionel mener jeg, hvad angår samarbejde mellem folketing og administration i disse anliggender. De erfaringer, vi gennem de sidste 2-3 år har gjort på sparefronten, viser jo, at hele spareproblestillingen i den grad er politisk, at det politiske element må ind fra allerførste færd, og det vil sige allerede fra de første oplæg, der skal udarbejdes inden for de enkelte samfundsområder, som man skal gå i gang med.

Til slut kun en enkelt bemærkning til hr. Brusvang. Hr. Brusvang var utilfreds med, at jeg havde fået ud af det, at centrumdemokraterne overlader til socialdemokratiet at disponere over deres mandater. Jeg forstår på hr. Brusvangs udtalelser, at det jeg dér sagde ikke er helt træfsikkert; nej, venstre og socialdemokratiet kan disponere over centrumdemokraternes mandater, blot de gør det i fællesskab.

Formanden:

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 20.00.

Mødet udsat kl. 18.57.

Mødet genoptaget kl. 20.

Forhandlingen genoptoges.

Schlüter (KF):

Der er kun et enkelt ordførerindlæg, som jeg godt vil komme med et svar til, og det var hr. Per Hækkerups. Hr. Per Hækkerup førte en polemik her fra talerstolen imod det skriftlige indlæg, som er fremkommet til udvalget fra de to organisationers side. Hr. Per Hækkerup bebrejdede dem, at de havde gjort opmærksom på, at det meget vel kunne komme til at gå sådan, at kontanttilskuddene ville udløse et omkostningspres. Nu har vi jo i forvejen et højt efterspørgselspres, og hr. Per Hækkerup mente, at dette var ligesom en opfordring til, at de ansatte i virksomhederne skulle gå i gang med løn- og arbejdsglidsmanøvrer. Jeg synes ikke, det var klogt at bebrejde organisationerne, at de har fortalt os, hvordan de bedømmer situationen. Det er jo deres pligt. Organisationerne er i besiddelse af megen sagkundskab, det gælder dem alle, og de har også et ansvar. Jeg mener, man med rette kunne bebrejde erhvervsorganisationerne, både Arbejdsgiverforeningen og Industrirådet, hvis ikke de ærligt og oprigtigt og ligeud fortalte os, hvordan de bedømmer virkningerne af de lovforslag, som er til behandling her i folketinget.

Jeg mener også, det er fuldstændig urimeligt, når hr. Per Hækkerup ligesom vil skabe det indtryk, at organisationerne skulle være ligeglade med omkostningsstigningerne. Det forholder sig tværtimod sådan, at organisationerne har gjort opmærksom på, at de indgreb, som nu foretages, er så utilstrækkelige, at man må frygte, at vi får alvorlig ledighed til efteråret. Det synes jeg organisationerne er i deres ret at fortælle os, hvis det er deres saglige bedømmelse, og det er det altså åbenbart.

Hr. Per Hækkerup anførte også nogle betragtninger om det forslag, det konservative folkeparti har fremsat, og jeg forstod, at han gav ikke meget for det. Han mente, det var tilstrækkeligt med denne helt kortsigtede løsning, som nu etableres. Det er jeg uenig i. Og jeg forstår ikke, at hr. Per Hækkerup tør være så ubekymret for arbejdsløshedsrisikoen, som han åbenbart er. Der er andre, som bedømmer den alvorligere. Efter min mening er der ikke skygge af tvivl om, at vi nu må tilrettelægge to ting: for det første at omkostningerne alvorligt begrænses, og for det andet at vi sikrer — og det hænger sammen — tilstrækkelig produktion og beskæftigelse til efteråret.

Jeg har lagt mærke til, at Hans Rasmussen, den meget erfarne gamle fagforeningsmand, i dag i Politiken har en kronik om den økonomiske situation. Her øser han af sine erfaringer fra en gerning i dansk politik og økonomi. Han stiller et forslag til en helhedsløsning ad utraditionel vej. Når jeg læser Hans Rasmussens forslag, så kan jeg kun opfatte det sådan, at hans hovedtanke er ganske den samme som det konservative folkepartis, at der må en helt utraditionel metode til, hvis vi skal klare opgaverne i 1974. Derfor vil jeg gerne tillade mig at citere blot 3 sætninger fra denne særdeles interessante kronik. Hans Rasmussen siger følgende:

„En laden stå til kan tvinge os til en devaluering med helt uforudsete hændelser i erhvervslivet og det økonomiske liv.“

Denne ængstelse for en devaluering deler socialdemokratiet måske ikke.

Videre siger han:

„Kunne arbejdsmarkedets parter for en periode give et bidrag til ophør af det cirkulerende kredsløb mellem priser og lønninger, der samtidig har været suppleret op med løbende skattestigninger, så ville det pege positivt beskæftigelsesmæssigt frem.“

Jeg tror, det er rigtigt. Endelig:

„Under en sådan samlet løsning skal folketinget være garant for den nødvendige følgelovgivning, ligesom et absolut skattestop i fredsperioden er en selvfølge.“

Medlemmer af tinget, som har læst det konservative forslag til løsning af de økonomiske problemer, vil nikke genkendende til denne betragtning af Hans Rasmussen. Det er ganske det samme grundtræk, som findes

[Schlüter.]

i vor skitse, nemlig at vi må forsøge at koordinere bestræbelserne i lovgivningsarbejdet med bestræbelserne på arbejdsmarkedet. Derfor føler jeg mig på god og sikker saglig grund, når jeg lytter til denne erfarne gamle herre, som kender til fagforbundenes placering og interesser, men som også føler, at det er det samlede erhvervsliv, det drejer sig om. Jeg føler mig på sikker grund, når jeg konstaterer, at det konservative folkepartis forslag til en langsigtet løsning er i overensstemmelse med, hvad Hans Rasmussen i dag har på hjerte.

Brusvang (CD):

Om substansen i det forslag, som vi behandler, kun dette: vi har hos centrumdemokraterne påhørt den kritik, der er fremført af forligsmødstanderne, men der er intet i den kritik, der har rokket os i vores overbevisning om, at det er rigtigt, at vi har tilsluttet os dette forlig, og at vi har arbejdet for dets gennemførelse.

Der blev fra enkelte af ordførerne fremsat nogle polemiske bemærkninger over for mit parti, og dem vil jeg gerne have lov til at svare på.

Hr. Gert Petersen fra socialistisk folkeparti udtalte således, at det var rørende at konstatere, hvilken tillid centrumdemokraterne nærrede til socialdemokratiet. Det er rigtigt, at jeg udtrykte, at vi nærrede tillid til dette parti, som vi nærrede tillid til regeringspartiet. Men nu må hr. Gert Petersen jo ikke glemme, at det, vi i sin tid brød med, det var ikke socialdemokratiet som sådant — de af os, der dengang var medlemmer — det, vi brød med, var det samarbejde, som belastede socialdemokratiet, og som hr. Gert Petersen bl. a. var ansvarlig for. Efter at dette samarbejde er sprængt, har vi fuld grund til at nære tillid til socialdemokratiet.

Kristeligt folkepartis ordfører var ikke særlig glad for, at jeg benyttede betegnelsen „teatertorden“ om den aktivitet, som kristeligt folkeparti har udfoldet i weekenden. Jeg tror, ordføreren misforstod mig noget. Når ordføreren gjorde gældende, at det var hans ret og hans partis ret at kæmpe for deres synspunkter til enhver tid og med de midler, som de måtte ønske at vælge, så er der ingen fra centrumdemokraterne, der vil

forsøge at bestride dette. Det, der faldt os for brystet, var, at kristeligt folkeparti i weekenden førte en kamp mod, at der skulle gennemføres sambeskatning, på trods af at der ugen i forvejen mellem forligspartnerne var en principiel enighed om, at dette skulle man ikke gennemføre. Så kan jeg ikke se nogen som helst grund til, at ét af forligspartierne skal tage særlig keglere på dette og sige: hvis forliget torpederer ægteskabet, så vil vi torpedere forliget. Det er den særlige problemstilling, vi har taget afstand fra. Som sagt har den specielt generet os som det andet lille parti, der er med i forliget, og det er derfor, vi har påtalt det — i al venlighed og med al forståelse.

Hr. Per Hækkerup belærte undertegnede på forskellige punkter, og jeg modtager naturligvis meget gerne en belæring. Vi har fra centrumdemokraterne givet udtryk for, at vi er meget glade for den hensigtserklæring, som er med i betænkningen på side 2 øverst, hvor man fra socialdemokratiet giver udtryk for, at nu ønsker man at gå ind i en udgiftsreform, man ønsker en begrænsning af de offentlige udgifter, og man ønsker en sækning af indkomstbeskatningen. Jeg kan ikke lade være med her at henvise til, at netop hr. Gert Petersen, da han var på talerstolen, sagde, at han var betænkelig herved. I det omfang hr. Gert Petersen er betænkelig, er vi andre altså glade for det. Men i øvrigt takker jeg for belæringen.

Hr. Glistrup kritiserede, at jeg på min gruppes vegne så et lys i denne hensigtserklæring, idet han udtalte, at det var jo ikke andet, end hvad man havde hørt mange gange før. Nu vel, det er vel rigtigt, som hr. Glistrup siger, at en hensigtserklæring med nogenlunde denne ordlyd har man hørt før. Men her står vi over for en situation, hvor denne hensigtserklæring har fået en så skarp og præcis formulering, at vi har grund til at tro på, at man står over for en virkelig gennemførelse af dens indhold. Derfor kan jeg altså kun bekræfte hr. Glistrups opfattelse, når han i min fremstilling ser, at centrumdemokraterne tror på, at denne hensigtserklæring, som også socialdemokratiet har tilsluttet sig, er reel.

Når hr. Glistrup har lagt op til en folkeafstemning om dette, må jeg sige straks, at han skal ikke påregne at få nogen underskrift fra centrumdemokraterne hertil. Vi

[Brusvang.]

vil anse det for at være fuldstændig i strid med alt, hvad der er rimeligt, om denne problemstilling, om løsningen af disse problemer skulle væltes ud på befolkningen i en situation, hvor vi altså selv måtte give op. Dette kan ikke være hensigten.

Gert Petersen (SF):

Jeg forstår, at centrum-demokraternes ordfører har indført en ny målestok for sit partis afgørelser af, hvad der er rigtigt eller forkert. Jeg ved ikke, om det gælder for hele partiet eller kun for ordføreren: når Gert Petersen er betænkelig, så er han tilfreds. Det vil altså sige, at hvis jeg ser sur ud, så føler centrum-demokraternes ordfører, at nu er han på rette vej, mens hvis jeg smiler, så er han meget betænkelig, og så må han omgående lægge kursen om. Jeg vil tilråde, at man indretter sig lidt mindre primitivt, når det drejer sig om at finde ud af, om man er på den rette kurs eller ikke.

Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre, fordi der jo i virkeligheden ikke fra den side, som har forsvaret forliget, er givet mange svar, som der er anledning til fra min side at replicere over for.

Et af hovedspørgsmålene var, om dette forlig overhovedet får de ønskede virkninger. Venstres ordfører var meget stolt af, at venstre havde peget på hele omkostningsproblemet og havde taget det op, og så fortsatte han: Nu vel, man kan diskutere, hvordan det skal løses, om dette er den teknisk rigtige løsning osv. Ja men det, som jeg sagde — og jeg tror egentlig også andre ordførere sagde det — var, at dette er teknisk set en aldeles urigtig løsning, som ikke klarer omkostningsproblemet. Hele den diskussion gik den pågældende ordfører såvel som andre ordførere, der støtter forliget, uden om.

Det er ikke blevet modbevist, at sådan som tidsfaktoren gør sig gældende, så vil de elementer i forliget, som virker generende for beskæftigelsen, netop blive udløst på et tidspunkt, hvor de internationale konjunk-

turer truer beskæftigelsen overmåde meget, så vidt, at vismændene forudsiger en underbeskæftigelse på en 6-7 pct., nemlig til efteråret. Derfor kan der være god mening i at spørge forligspartierne, om de overhovedet ikke har gjort sig tanker om effekten af dette forlig, af de forskellige elementer i det. Det er altså det, man ikke rigtig har kunnet få noget svar på. Konklusionen må blive den indlysende, at de ikke har gjort sig tanker, men at det her har drejet sig om at slutte et forlig for forligets egen skyld. Man skulle demonstrere noget nyt, er der blevet sagt, her i folketinget. Det eneste nye består i den ejendommelige alliance, som er indgået, for hvad forligets elementer angår, ja, så er man sandelig gået tilbage i tiden for at finde dem frem. Der er intet nyt i dem.

Hr. Per Hækkerup kom med en reprimande til mig, idet han var af den opfattelse, at jeg havde refereret fra interne drøftelser mellem to partier, nemlig socialdemokratiet og SF. Må jeg sige, at det har jeg ikke, og det gør jeg naturligvis ikke, medmindre jeg en dag udgiver min dagbog. Jeg har forstået på den forhenværende statsministers dagbog, at så må man godt. Det, jeg gjorde, var, at jeg henviste til udvalgsdrøftelser i marts 1973 og de forslag, som den daværende regering lagde frem i udvalget, og som den også uddelte til pressen; det var forslag, som en række partier i udvalget, derunder SF, sagde nej til.

Der er en diskussion løbende, kan jeg forstå, om afslutningen af flertalsudtalelsen i betænkningen, sætningerne om det dybtgående arbejde med henblik på en offentlig udgiftsreform, der kan nedbringe de statslige udgifter og dermed muliggøre en sænkning af indkomstskattetrykket. Jeg skal ikke blande mig i diskussionen mellem hr. Brusvang og hr. Per Hækkerup, men jeg vil blot sige, at hr. Per Hækkerup brugte, og det var meget interessant for mig at høre, et andet ord, da han ligesom refererede, hvad der står her. Han talte om, at socialdemokratiet var interesseret i langsigtede besparelsesbestrebelse, og det har man været hele tiden,

[Gert Petersen.]

så det var der ikke noget nyt i. Det er jeg i og for sig enig i. Jeg mener blot — jeg vil gerne have det afklaret — at der er en forskel mellem det, at man siger, man i de efterfølgende finansår vil nedbringe de statslige udgifter igennem en sådan offentlig udgiftsreform, og dette, at man vil foretage langsigtede besparelser, som ikke kan have de hurtige effekter, disse hug har, som man foretager med den nuværende spareplan, som man foretog i marts sidste år, og som man — det er sådan, jeg læser det — også agter at foretage, når vi kommer længere hen, skal vi sige til den kommende vinter. For hvis det drejer sig om langsigtede besparelser, så ved hr. Per Hækkerup udmærket, at så er socialistisk folkeparti også interesseret, først og fremmest besparelser inden for administrationen, sådan at dobbelt administration, overflødig administration, overflødig kontrol, tredobbelt kontrol osv. undgås, hvorved også en masse papirark kan kastes bort. I den henseende er SF hjemme, vi er til at finde, og vi er med til at forhandle om sådanne langsigtede besparelser med henblik på en slankning og en forbedring og en effektivisering af administrationen.

Vi er også interesseret i, hvad der måtte komme ud af det embedsmandsudvalg, som arbejder på at undersøge forholdet mellem skatterne, den progressive beskatning, de forskellige afgifter og de sociale ydelser. Det er meget tænkeligt, der ud af det kan komme modeller, som vi kan arbejde med.

Hvad vi siger nej til, men hvad jeg ikke desto mindre læser ud af denne betænkning, hvad vi siger kategorisk nej til, både hvis det kommer fra de nuværende forligspartiets side, og hvis det kommer fra hr. Glistrups side, det er disse hug, hvor man fjerner væsentlige ydelser på det sociale område, på det undervisningsmæssige område og på andre områder, hvor befolkningen har vænnet sig til dem, hvor den almindelige, jævne befolkning har vænnet sig til at regne med ydelserne. Det er her, vi siger nej, det er her, vi ikke vil være med. Skattelettelser, som er baseret på en sådan bortskæring af store sociale ydelser, af store undervisningsmæssige ydelser, sådanne skattelettelser giver vi ikke meget for. Dem er vi ikke spor

interesseret i. Vi er interesseret i skattelettelser, som er baseret på en retfærdigere byrdefordeling af indkomster og formuer her i landet.

Det fører mig så frem til en bemærkning om, at man kunne jo læse vismændenes seneste redegørelse en gang til og være opmærksom på, hvordan de går ind i hele inflationsproblematikken, og hvordan de peger på, at noget af det, som virkelig presser sig på herhjemme, det er en formuepolitik, en politik, hvor man interesserer sig for formueafkast under den ene eller den anden form, hvor man interesserer sig for belåning af formuer, hvor man interesserer sig for gældsstiftelsen og den belønning af gældsstiftelsen, som finder sted i dag.

Det er her, en reform skal sætte ind, og det er her, en reform kan sætte ind også med hurtige virkninger, for i det øjeblik man virkelig begynder at reformere og sanere på dette område, så vil det brede sig som ringe i vandet, så vil det få virkninger langt ud over den begyndelse, man har gjort. Virkningerne vil vise sig ganske hurtigt.

Til slut en enkelt bemærkning endnu til hr. Brusvang. Det er rigtigt, at jeg har undret mig lidt over, at man fra centrumdemokraternes side nu har sådan en tillid til socialdemokratiet. Nu siger hr. Brusvang, at det, som centrumdemokraterne brød med, var socialdemokratiets samarbejde med SF, og efter at det samarbejde nu er sprængt, så har vi, det vil sige centrumdemokraterne, fuld tillid til socialdemokratiet. Man er lige ved at sige: herregud, skal der ikke mere til? Centrumdemokraterne ved jo intet som helst om, hvor tingene bevæger sig hen. Jeg vil dog godt sige helt klart og kategorisk, at jeg troede, hr. Erhard Jakobsens brud med socialdemokratiet skyldtes et forslag om forhøjelse af lejeværdien. Må jeg tilføje, at forhøjelsen af lejeværdien var ikke SF's bidrag til det forlig, som blev sluttet dengang. Vores bidrag til det forlig var en aftrapning af retten til at fradrage renter af gæld i fast ejendom såvel som en aftrapning af beskatning af overskuddet. Men hr. Erhard Jakobsen har ikke altid efter min opfattelse handlet helt rationelt, og det ser altså ud til, at arven tages over af hans parti.

Arne Bjerregaard (KrF):

Jeg skal kun knytte nogle bemærkninger til det, som er sagt til mit første indlæg.

Hr. Poul Westergaard siger, at vi kunne have hindret dette forlig. Ja, vel kunne vi det. Men vi har også, inden vi begyndte arbejdet her, sagt, at vi vil være med til at gøre arbejdet her i tinget, og når vi så en mulighed for et samarbejde, som kunne fremme noget af det, som vi ønskede, også et arbejde over midten af dansk politik, så ville vi være med, når vi ikke skulle give afkald på nogle af vores grundlæggende synspunkter. Det har vi ikke gjort i dette tilfælde.

Hr. Melchior ville sætte mig lidt i rette, fordi jeg ikke havde været så pæn ved centrum-demokraterne. Det begyndte med hr. Brusvang, som talte om, at vi havde lavet teatertorden. Jeg mener ikke, vi lavede teatertorden. Jeg sagde dengang, og jeg siger igen: vi førte seriøse forhandlinger for at få vore synspunkter igennem med hensyn til en blidere beskatning af ægteskaberne, og vi mener, at vi nåede et stykke ad vejen — ikke det, vi ønskede. Det kan jeg ikke se har noget med teatertorden at gøre.

Med hensyn til, at hr. Per Hækkerup siger, forliget ikke tæller længere end til skitsen, må jeg sige, at det håber jeg så sandelig ikke. I alt fald fra vores side er vi ikke gået længere end til skitsen, og efter den er vi villige til samarbejde over hele bredden i dette ting.

Hr. Glistrups regnestykke på de 5 mia kr. kan jeg ikke helt følge med i. Man har glemte de almindelige prisstigninger og omkostningsstigninger osv., det må man da tage hensyn til. Man kan ikke sige, man har brugt 5 mia kr., fordi man simpelt hen ved at bruge dem til dette spil sænker omkostningsniveauet tilsvarende; så har man sandelig ikke brugt dem.

Med hensyn til den lønglidning, der tales om, er jeg af den overbevisning, at lønglidningen bliver mindre ved disse foranstaltninger, end hvis vi ikke gennemførte disse foranstaltninger.

De offentlige besparelser på 1.550 mill. kr. er et minimum, og vi skal fra kristeligt folkeparti prøve på at sørge for, at det i alt fald bliver et minimum, og vi vil gøre vort til, at tallet eventuelt kan blive højere.

Hr. Dahlgaard snakkede om besparel-

ser. Jeg må gentage: vi har fremlagt besparelser, som vi også ønskede, men skulle vi opnå et forlig i dette tilfælde, hvad vi følte var nødvendigt, kunne vi ikke komme igennem med alle disse besparelser, og så må man nu engang give afkald. Der er ingen anden vej til forlig. Det har man dog fra radikal side prøvet så mangan gang.

Fra konservativ side taler man om, at nu skal vi måske have en devaluering, og nu fører man pludselig en indkomstpolitik. Men min hukommelse siger mig, at det konservative parti i årevis har snakket om, at man skulle føre indkomstpolitik. Når man nu fører en smule indkomstpolitik i alt fald, så stiller man sig pludselig på bagbenene. Det kan jeg ikke forstå noget af. Er det de konservative, der har fået erhvervslivet til at stille sig på bagbenene, eller er det omvendt? Det var i grunden rart at få dette at vide.

Jeg kan kun gentage efter alt det, der er sagt om forliget, at jeg tror på, at vi ved dette får en sådan dæmpning af omkostningsniveauet, at vi får en pause til at kunne tænke os om, til at foretage en analyse af dette samfunds økonomiske udvikling, sådan at vi kan gennemføre en langsigtet løsning til gavn for helheden i dette land. Til dette arbejde vil vi i alt fald prøve at være med.

Knud Jespersen (DKP):

Jeg synes i høj grad, debatten har bekræftet, hvad jeg var inde på tidligere på dagen, at der er i grunden ingen, der kan lide dette forlig. En overgang står kappestriden om, hvem der har puttet mest af sin politik i forliget, og derefter falder man tilbage til det, der ligger nærmere sandheden, at der er i grunden en masse dårligt, der er ganske konkret i dette forlig, og der er en masse godt, der er meget svævende.

Jeg lyttede med nogen undren til arbejdsministerens vurderinger omkring dyrtidsproblemerne. Hvis man er lige så konkret i denne sag, som man har været det omkring de andre spørgsmål, så må man nok kigge lidt på de besparelser, man taler om i forbindelse med dyrtidstillæggene. Det er ikke besparelser, der er reelle, fordi det dyrtidstillæg er penge, arbejderne har til gode. Jeg har dokumenteret, at man har mere end 2 kr. i efterslæb pr. time. Der er man altså ikke nået til. Arbejdsgiverne har indregnet

[Knud Jespersen.]

komende prisstigninger i marts allerede i deres ordrettilrettelægninger i oktober. Nu fortæller man, at det er en vældig gevinst i stedet for at tage 6 gange 2 mia kr., som man gør dyrtidsportionerne til — hvoraf det halve jo dog kommer tilbage i skat — at give arbejdsgiverne de 2 mia kr. Det savner enhver form for dokumentation. Man kan som hr. Arne Bjerregaard sige: jeg har tillid til, at det vil dæmpe priserne, men ellers kan man ikke sige noget som helst. Det er dog et temmelig løst grundlag at tage en sådan beslutning på.

Jeg lyttede også til hr. Per Hækkerups bemærkninger om, at man måtte advare imod lønglidning fremkaldt af denne situation. Heri ligger måske en af grundene til vægringen fra arbejdsgiverne — i alt fald de største af dem — mod at modtage dette statstilskud, ligesom der måske også kan være skatteproblemer, som kan komme noget bag på arbejdsgiverne i denne forbindelse. Men når man advarer mod lønglidningen, er det som at advare imod selve livet. Man kunne lige så godt ønske, det skulle være lige så varmt i marts måned som ved sankthanstide. Man vil nå samme resultat. Det er helt oplagt, at når folk omkring os oplever, at priserne stiger, når de oplever, at arbejdsgiveren får tilskud, når de mærker, de skal betale tvangsopsparing, så kan man ikke forvente andet, end at de siger: all right, hvis der er et flertal i folketinget, der er så formastelige, at de yder statstilskud af den art, så skal vi nok finde en form, hvorunder statstilskuddet kommer i arbejdernes egne lommer. Jeg er helt overbevist om, at der kommer en vældig lønglidningskampagne, en kampagne for at sikre, at dette arbejdsgiverbidrag kommer i de rette hænder, nemlig i dem, der har brug for det.

Der var nogle lidt mærkelige matematiske vurderinger af flertal og mindretal, og jeg forstod, at hr. Per Hækkerup fortsat er ked af, at man faktisk er gået med til det forlig. Nu er det jo sådan efter debatten, at hvis hr. Per Hækkerup og hans parti havde haft en anden stilling, så havde det været umuligt at lave forlig, og så ville man nok være kommet i den situation, som hr. Per Hækkerup også udtrykte bekymring for, at man ville få et valg. Men er der ikke grund til, hr. Per Hækkerup, at være lige så bekymret

over en situation, hvor vi hver gang vi stilles over for alvorlige problemer og — for at citere hr. Per Hækkerup — „må tage en del ondt“, da bøjer os for venstregeringen, idet vi siger: ellers får vi bare et valg? Det vil i virkeligheden give statsministeren diktatorisk magt over lovgivningen i den nærmeste tid. Det er en udviklingslinje, som ingen, hverken i eller uden for arbejderbevægelsen, kan være tjent med. Jeg vil ikke spå om, hvordan den politiske situation vil blive efter et valg; det er muligt, den ikke vil forandre sig særlig meget, men det, der er farligt, er, hvis vi blotter arbejderne, lønmodtagerne og forbrugerne og simpelt hen bare lader tvangsopsparingen og alt det andet køre, fordi der er nogle, der frygter et valg. Det vil i virkeligheden betyde, at så styrer statsministeren hele den kurs, som et flertal ellers kunne forhindre.

Vi er altså ikke tilbøjelige til at bøje os for nogen former for diktater i denne sag, men er af den opfatelse, at man må finde en løsning. Det er ikke for at drille, når jeg taler om, at her har man jo et eksempel på, hvor let det er at føre en mindretalsregerings politik igennem. Der kunne nok være grund til for socialdemokratiet at overveje, om ikke de skulle have flyttet deres positioner for at sikre, at det i det mindste blev en socialdemokratisk mindretalsregerings politik, der blev ført igennem. Men jeg går ud fra, at de medlemmer af socialdemokratiets folketingsgruppe, der taler om væsentlige dele af socialdemokratiets politik i dette forlig, faktisk ikke taler ud fra socialdemokratiets partiprogram, for hvis det er partiprogrammet, der her afspejler sig, så tror jeg da nok, man trænger til en revision af det program ret så hurtigt.

Poul Westergaard (DR):

Jeg havde tidligere på dagen et venskabeligt sammenstød med statsministeren om, hvad der er eller ikke er anstændig optræden fra en ministers side over for medlemmer af dette ting. Jeg tror ikke, vi blev enige.

Senere har jeg tilkendegivet utilfredshed med regeringens og venstres omgang med begrebet ansvarlighed eller ikke-ansvarlighed, hvad der er ansvarlige partier og sådan noget. Nu kommer så arbejdsministeren og konstaterer, at jeg i mit første indlæg over-

[Poul Westergaard.]

trådte anstændighedens grænse. Jeg indrømmer blankt, at jeg har en lille smule svært ved at tilpasse mig venstres begrebsverden vedrørende disse ting; lad det bare være indrømmet. Men jeg mener ikke, at jeg overtrådte anstændighedens grænse. Det eneste, jeg gjorde, var, at jeg først ræsonnerede, så argumenterede jeg, og så kom jeg til et resultat, og det meddelte jeg dette høje ting uden flokler og omsvøb. Det kan godt være, det er så uvant for dette ting og uvant for venstres gruppe, at det ligefrem forekommer den uanstændigt.

Jeg kom til det resultat, at regeringens egne forudsætninger, som er udtrykkelig oplyst, om den omkostningsdæmpende virkning af dette arbejdsgivertilskud simpelt hen ikke kan holde. Regeringen forudsætter, at hele tilskuddet bruges til prisnedsættelser på hjemmemarkedet, og jeg påviste, at denne forudsætning er urigtig, fordi en del af tilskuddet går til arbejdsgivere, der ingenting sælger overhovedet herhjemme, og til arbejdsgivere, der producerer for eksportmarkedet. Det ville efter min mening falde inden for den anstændige og den forstandige debats grænser, hvis arbejdsministeren enten ville fortælle mig, at min argumentation er forkert — og da hvorfor — eller indrømme, at regeringens egne forudsætninger ikke holder.

Arbejdsministeren kom i stedet med en taget bemærkning om, at det da er godt for en eksporterende virksomhed at stå sig godt på hjemmemarkedet eller sådan noget lignende. Sådan forstod jeg det, men hvad i alverden det har med sagen at gøre og med de problemer, jeg lagde frem, det kan jeg simpelt hen ikke forstå.

Må jeg spørge arbejdsministeren rent ud: er det stadig regeringens forudsætning for disse forventninger om virkningen på dyrtidsportionerne, at hele arbejdsgivertilskuddet går til prisnedsættelser på hjemmemarkedet? Det vil jeg gerne have svar på.

Det andet punkt, hvor arbejdsministeren mente, at jeg havde overskredet anstændighedens grænse, var, da jeg sammenlignede den tvungne opsparring med en ny skat. Det er vel ikke et spørgsmål om anstændighed, det er et spørgsmål om vurdering. Jeg har forstået, at den milliard, som man nu vil krads ind på den måde i bunden opsparring,

skal bindes først i 3 år, og derefter skal den vist frigives ved lodtrækning over 5 år. Altså op til 8 års beslaglæggelse af skatteydernes penge. Hvad mon de er værd efter 8 års forløb? Jeg ved naturligvis ikke, om det er rigtigt, fordi vi har jo ikke set noget lovforslag endnu, men der er jo indgået forlig om disse ting, forstår jeg. Derfor vil jeg gerne heroppefra have oplyst: er det rigtigt, er det en rigtig udlægning af ordningen? For det er da klart, at hvis jeg har taget fejl, så må jeg jo ændre min opfattelse. Men hvis det er den rigtige udlægning af forliget, så mener jeg, jeg må fastholde min opfattelse af den bundne opsparring. Der kan heller ikke være nogen som helst tvivl om, at den bundne opsparings virkning på beskæftigelsen er den samme som en skattestrammings virkning, altså en virkning, der vil stimulere til yderligere arbejdsløshed på et tidspunkt, hvor det jo ser galt nok ud i forvejen.

Kun nogle få afsluttende bemærkninger til hr. Christophersen, som kommenterede en enkelt side af vores saneringsplan og sagde, det var ikke så godt, dette med en eventuel forhøjelse af folkepensionsbidraget. Nu var det jo ikke noget kardinalpunkt fra vores side, det var et punkt, der var plads til inden for den økonomiske ramme at forlade under en forhandling. Men det afgørende er jo, at disse forhandlinger, som regeringen havde stillet i udsigt, aldrig nogen sinde kom i gang i udvalget. Vi nåede ikke til den fase, før regeringen sprang fra, fejede det hele af bordet til fordel for dette makværk af et forlig med socialdemokratiet — men det skal vi vist ikke sige mere om.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Hr. Dahlgaard mener ikke, at fremskridtspartiet bør være det parti, der sætter sig i spidsen for det stykke arbejde, der skal gøres i morgen eftermiddag med at få mere end 59 underskrifter på en begæring om folkeafstemning. Det er skam bestemt heller ikke noget, vi trænger os på med. Hvis hr. Dahlgaard eller nogen anden her fra denne talerstol vil sige, at vedkommende vil gøre det seriøse arbejde med at samle de underskrifter ind, så står de 28 fremskridtsunderskrifter til rådighed for den, der samler dem ind. For os er det ikke afgørende, hvem man samarbejder med, men hvad man samarbej-

[Glistrup.]

der om. Det er særdeles væsentligt at få samarbejdet om den eneste mulighed, der er tilbage for at forhindre, at dansk økonomi og dansk politik i det næste år skal være svinebundet af de 1.550 mill. kr., som hindrer, at vi virkelig kan nå nogle resultater her i landet og her i folketinget. Der skal handles hurtigt, der skal handles i morgen eftermiddag af en eller anden, der efter hr. Dahlgaards mening er værdig til at gøre arbejdet med at få disse autografer på dette stykke papir.

Hr. Brusvang har selvfølgelig helt uret i, at der skulle være nogen falliterklæring i at henskyde til folkets bedømmelse et problem, som der er den uoverensstemmelse om, som der er i dette ting, hvor man ligger og balancerer på 90-86, eller hvor man ligger og balancerer, når det drejer sig om en helt anden politik end den, der tidligere har været forelagt befolkningen, og når det drejer sig om et punkt, der er så centralt for hele den videre udvikling. Det er demokrati, hr. Brusvang, det er bestemt ikke nogen falliterklæring at gå ud og spørge folket for at blive vejledt i et så vigtigt og så centralt spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Dahlgaard (RV):

Hr. Glistrup skal ikke regne med, at det radikale venstre vil gøre håndværksarbejdet for de ideer, hr. Glistrup får.

Arbejdsministeren (*Johan Philipsen*):

Når hr. Poul Westergaard spørger, om regeringen forudsætter, at hele tilskuddet går til prisnedsættelse på hjemmemarkedet, så er svaret ja. Det findes i et svar, der er ufuldkomment; det skal jeg gerne gøre lidt mere fuldkomment. Der findes i et af de økonomiske tidsskrifter, der er en 3-4 år gammelt, en redegørelse for, hvor hurtigt stigende priser trækker andre prisstigninger med sig, og der gælder selvfølgelig det samme på dette område. Hvis priserne stiger stærkt, så vil de selv inden for en periode, der er meget kortere end den forudsete, trække andre og mere væsentlige prisstigninger med sig.

Om den bundne opsparing skal jeg — forhåbentlig på finansministerens vegne — kun sige, at opsparingen skal være bundet i

3 år, og så frigives den formodentlig i løbet af 5 år, alt afhængig af lovforslagets endelige udformning og den endelige udformning, når lovforslaget er vedtaget. Jeg skal føje til, at den på normal vis selvfølgelig vil indgå i det kapitalgrundlag, som dette samfund har til rådighed.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1, ændringsforslagene nr. 1 og 2 og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 3.
forkastedes med 119 stemmer mod 27; 14 medlemmer stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 4, § 3, således ændret, og § 4
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 5 om indsættelse af en ny paragraf
vedtoges med 136 stemmer mod 26; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (*Grete Hækkerup*):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om udbyttebegrænsning m.v.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 42) findes i tidenden sp. 635, udvalgets betænkning i tillæg B, sp. 101).

Der var stillet 5 ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.